JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

KATEDRA ČESKÉHO JAZYKA A LITERATURY

ČASOPIS ČIN „TÝDENÍK PRO VEŘEJNÉ A KULTURNÍ OTÁZKY“

-

FILMOVÉ REFERÁTY

Bakalářská práce

Vypracovala: Marcela Müglová

Obor: Český jazyk a literatura a Společenské vědy se zaměřením na vzdělávání

Vedoucí práce: Mgr. Veronika Veberová, Ph. D.

České Budějovice

2013

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské - diplomové - rigorózní - disertační práce, a to v nezkrácené podobě - v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných pedagogickou fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

v Českých Budějovicích dne 30. dubna 2013

……
podpis

Poděkování:

Především chci touto cestou velice poděkovat vedoucí mé bakalářské práce, tedy Mgr. Veronice Veberové, Ph. D., za její inspirativní rady, skutečně obrovskou trpělivost, neskutečně důkladnou pomoc a čas věnovaný mé práci. Dále bych chtěla poděkovat velkému počtu lidí z řad knihovníků a ostatních zaměstnanců dalších institucí, jenž mi byli nápomocni při tvorbě této práce. V neposlední řadě děkuji svému příteli, za chvilky rozptýlení, lásku a podporu.

Děkuji Vám.

Anotace

Cílem práce je představit nakladatelský časopis, týdeník *Čin* s podtitulem *„Týdeník pro kulturní a jiné veřejné otázky“*. Po stručném uvedení dobového kontextu následuje konkrétní představení týdeníku Čin. Představeni budou redaktoři a nastíněn celkový obsah tohoto týdeníku. Práce je zaměřena především na rubriku týkající se filmových článků. V začátcích bude představena celková situace filmové kritiky u nás. Práce bude pokračovat analýzou rubriky *Filmové referáty,* což byla rubrika, jež se právě tomuto tématu věnovala. Společně s Filmovými referáty budou představeni i jejich tvůrci.

Klíčová slova: *týdeník Čin, nakladatelské časopisy, Filmové referáty, filmová kritika.*

Anotation

The main goal of this Bachelor thesis is to introduce a weekly magazine Čin subtitled „Weekly magazine for cultural and other public questions“. Brief introduction of historical context is followed by specific presentation of the weekly magazine Čin. The editors will be introduced and overall content of this magazine will be outlined. This work is mainly focused on category concerning film articles. Overall situation of film critics in our country will be introduced. This thesis will contineu with analysis of category „ Movie essays“. The authors of these „Movie essays“ will be presented.

Key words*: weekly magazine Čin, magazine publishing, Movie essays, film criticism.*

Obsah

1 ÚVOD 7
2 DOBOVÉ OKOLNOSTI 9
2.1 Nakladatelské časopisy ve 20. letech 10
3 NAKLADATELSTVÍ ČIN 13
3.1 Edice nakladatelství Čin 14
4 TÝDENÍK ČIN 16
4.1 Redakce Týdeníku Čin 17
4.1.1 Redakce ročníku I. 1929 - 1930 17
4.1.2 Redakce v letech 1930 - 1933 (Ročníky II., III., IV.) 18
4.1.3 Redakce ročníku V. 1933 19
4.1.4 Ročník VI. 1934 19
4.2 Obsahová stránka Týdeníku Čin 20
5 FILMOVÁ RUBRIKA 23
5.1 Filmová kritika u nás 23
5.2 Tvůrci Filmových referátů Činu 29
5.2.1 Josef Trojan 30
5.2.2 Jaroslav Brož 30
5.2.3 Vladimír Kolátor 31
5.2.4 Karel Konrád 32
5.2.5 Petr Denk 34
5.2.6 Lubomír Linhart 34
5.3 Filmové referáty (Čin) 35
5.3.1 Ročník I. 1929 -1930 36
5.3.2 Ročník II. 1930 - 1931 38
5.3.3 Ročník III. 1931 - 1932 40
5.3.4 Ročník IV. 1932 - 1933 41
5.3.5 Ročník V. 1933 43
5.3.6 Ročník VI. 1934 46
6 ZÁVĚR 48

Použitá literatura 50
Seznam tabulek 52

1 ÚVOD

Předmětem zkoumání této bakalářské práce je periodikum *Čin*, od roku 1935 i s podtitulem *„list pro kulturní a jiné veřejné otázky“*(některá literatura uvádí název *„týdeník pro kulturní a jiné veřejné otázky“*).“. Týdeník, jenž vycházel od roku 1929 do roku 1939 si během těchto let prošel několika změnami, jak na pozici šéfredaktorů, tak i co se týče změn samotného obsahu týdeníku. Dalo by se říci, že týdeník Čin je tak trochu neprozkoumané území. Při hledání jakékoliv literární opory jsem téměř vždy narazila na slepou uličku. Pátrala jsem po úplných počátcích Činu, i proč členové tohoto periodika zvolili právě název Čin. Prošla jsem mnoho autobiografií novinářů, jež psali do týdeníku Čin a mohli by si například v malé vzpomínce zmínit právě o tehdy vznikajícím týdeníku. Na následujících stránkách se s Vámi podělím o informace, jež se mi podařilo nalézt i o fakta, jež mě zaujala. Především se budu soustředit na shrnutí obsahu tehdejšího Týdeníku Čin, chci přiblížit dnešnímu čtenáři, co zajímalo tehdejšího čtenáře, o čem novináři psali a jaká témata byla vyhledávána tehdejší společností.

Výchozím bodem pro tuto práci byly samotné výtisky Činu, které jsem pečlivě prošla a zároveň pořídila jejich fotodokumentaci, vybrané fotografie několika ročníků přikládám k této bakalářské práci. K výtiskům nebylo nějak složité se dostat, jsou na absenční vypůjčení v knihovnách. Pro svou práci jsem volila publikace ve Vědecké knihovně v Českých Budějovicích a Moravské zemské knihovně v Brně.

Rozsah práce jsem si zkrátila z hlediska praktického na období let 1929-1934. Delší období by přesáhlo rozsah této práce a nebylo by možné věnovat se jednotlivým tématům. Rozsah právě těchto let je pro objem bakalářské práce naprosto dostačující.

Za pomoci klasické heuristické metody jsem si opatřila potřebné materiály k této práci. Dobové materiály jsem analyzovala a třídila, tento přístup není některak originální, ale poslouží základnímu účelu, tedy interpretaci a vyvozování faktů a následně závěrů.

Metodu práce jsem volila nejprve deskriptivní, získaný materiál hodlám řádně zpracovat a popsat jeho stav co nejpodrobněji. Na začátku této práce chci stručně

nastínit historii novinářství u nás a postupně se přenést do let, kdy Čin vycházel. Soustředím se na jednotlivá léta a popis obsahů jednotlivých ročníků. Zcela oprávněně měla; i když na krátký čas; místo v Týdeníku Čin i filmová rubrika nazvaná *Filmové referáty*, ta se stala mou stěžejní částí práce.

Poukáži na autory, kteří psali do Činu právě filmové články, a dále podám celkový pohled na filmovou kritiku v tehdejší době, ale především, jakou konkrétní podobu měla v Činu. Chci podat základní životopisné informace o filmových kriticích, jež v Činu publikovali a doplnit tyto údaje o další informace týkající se jejich profesní a tvůrčí dráhy.

2 DOBOVÉ OKOLNOSTI

Pokud se blíže podíváme na léta, kdy vycházel námi sledovaný týdeník *Čin*, tedy roky 1929 -1938, z hlediska novinářské produkce můžeme zjistit, že nejčtenějším periodikem v Českých zemích je *Rudé právo*, jež bylo zaměřeno směrem k československé komunistické straně. Do čela strany se postupně probojovává Klement Gottwald, na tento postup reaguje i novinářská obec. Roku 1929 odchází z komunistického tisku novináři, kteří nesouhlasí s nastávajícím směrem komunistického strany. Hromadný odchod pod hlavičkou *Manifestu sedmi* přichází po pátém sjezdu komunistické strany. Vystoupivší nesouhlasí s nutností bolševizace a jsou ze strany vyloučeny, šlo o Ivana Olbrachta, Helenu Malířovou, Josefa Horu, Vladislava Vančuru, Jaroslava Seiferta, Stanislava Kostku Neumanna a Marii Majerovou, pozdější redaktorku Týdeníku Čin

„Včera na plenární schůzi šesté závodní buňky v Karlíně za účasti 136 členů bylo jednáno o letáku sedmi spisovatelů, z nichž bylo pět členy této buňky. Byly učiněny všechny kroky k smírnému zlikvidování jejich případu na platformě úplného odvolání a podrobení. Názorová propast mezi nimi a revolučním dělnictvem ukázala se však hlubší, než bylo předpokládáno. Na základě toho usnesla se buňka všemi proti devíti hlasům (tři členové se zdrželi hlasování) vyloučit Ivana Olbrachta, Josefa Horu, Helenu Malířovou, Marii Majerovou a Jaroslava Seiferta z Komunistické strany Československa.“[1]

Mimo jiné, světem se začíná rozšiřovat ničivá ekonomická vlna, která vznikla dopadem hospodářské krize ve Spojených státech amerických.

Doba je tedy velice složitá, mění se politické klima i vztahy mezi lidmi, dopady hospodářské krize nacházejí úrodnou půdu i na území Čech, v Německu se do popředí dostává tehdy ještě nepříliš známý muž jménem Adolf Hitler.

Lidé cítí potřebu reagovat na dění kolem sebe, na situace ve kterých se nacházejí a na život jaký žijí. Dalo by se říci, že nastaly doslova žurnalistické žně. Ke konci roku 1926 vychází jenom v Praze a krajských městech 1421 periodik, v roce 1929 je to už na

[1] Komunističtí spisovatelé o rozvratu KSČ. Rudý večerník. Praha, 28. březen 1929 In BERÁNKOVÁ, Milena, Alena KŘIVÁNKOVÁ a Fraňo RUTTKAY. *Dějiny československé žurnalistiky: Český a slovenský tisk v letech 1918-1944 III. díl*. 2. vyd. Praha: Novinář, 1988.

1874 titulů a mezi nimi samozřejmě i tehdy začínající týdeník Čin pod taktovkou Marie Majerové.[2]

2.1 Nakladatelské časopisy ve 20. letech

V druhé polovině 20. let vychází mezi časopisy velká řada časopisů nakladatelských a kulturně informativních. Velice důležitou roli ve vydávání nastupujících časopisů hrály finance, a především zisk, který byl důležitou hodnotou pro soukromé osoby nebo politické strany (ovšem i v případě politických stran muselo být vždy uvedeno soukromé osoby jako majitele listu), které časopisy vlastnily.

Vůbec první nakladatelské listy se objevují na konci 19. století. Tyto tisky nikdy nepřesáhly hranici prostého oznamování knižních novinek nakladatelství, které tyto knihy vydávalo. Dále byly tisky doplněny propagačními sděleními o obsahu publikovaných děl. Všeobecně 20. léta znamenají pro nakladatelské časopisy obrovský rozmach právě díky nově a rychle se rozvíjejícím se nakladatelstvím.

Nakladatelské listy lze rozdělit pro jednoduchou orientaci z pohledu problematiky a jejich významů. Časopisy, jejichž funkce je striktně informativní a zároveň přinášejí přehled všeho, co nakladatelství daného časopisu vydávalo. Často na stránkách zveřejňovaly oznámení o vydaných knižních novinkách a jiných připravovaných publikacích a dále i úryvky z chystaných knih, či krátké popularizační články nápadně podobné reklamním sloganům V tvorbě těchto časopisů bychom žádné inovace nenalezly. Časopisy spadající do této skupiny byly často levnější než placené inzeráty v denním tisku. Nakladatelství Šolc a Šimáček spadalo to této kategorie nakladatelství, obzvláště jejich zpravodaj *Od nás*. Hlavním redaktorem tohoto zpravodaje byl V. Seifert, a to v letech 1926-1927. Obsahem často byly novinky z módy, světa vědy a kulinářství.

Podobným listem a téměř stejné literární úrovni, i když s lepší grafickou úpravou byl časopis *Orbis* vycházející u nakladatelství taktéž nazvaný Orbis. Časopis vycházel čtyřikrát ročně, a to v letech 1927-1927, kdy jej redigoval František Halas. Tento časopis byl jako jeden z mála rozesílán zájemcům zcela zdarma.

[2] BERÁNKOVÁ, Milena a Karel MALEC. *Dějiny české žurnalistiky do roku 1945*. 1. vyd. Praha: SPN, 1976.

Do kulturního života se více zapojovali mladí a vysokoškolsky vzdělaní lidé, to znamenalo i určitou změny směrů pro nakladatelské listy. Objevují se podstatně promyšlenější a nápaditější reklamy, a i kulturní publicistika, jež nyní měla mnohem širší obzory. Na stránky těchto listů přibývaly rozhovory s autory publikovaných knih, taktéž statě literárních kritiků a překladatelů, v jistých příkladech i ilustrátorů. Základní linka, jíž se časopisy řídily, zůstává stále stejná, a to popularizace a propagace knižních děl vydaných u patřičného nakladatelství.

Časopis *Literární rozhledy*, vydává v letech 1923 - 1931 Svaz knihkupců a nakladatelů československých. Časopis se soustředil stále převážně na informativní a propagační záměry. Dále vychází list *Rozprava Aventina* (1925 - 1934) nakladatele Mariena Štorcha. Tyto dva listy přišly jako jedni z prvních s myšlenkou propojení vlastní propagace s osobitou uměleckou a kulturní revue. Poskytly větší prostor fotografiím a karikaturám, a to díky svému novinovému formátů, jež umožňoval zveřejňovat rozsáhlejší materiály. Kolem časopisu se vytvořil okruh velký jmen přispěvovatelů - Vítězslav Nezval, Karel a Josef Čapkové, Karel Teige, Jaroslav Seifert a další. Ročníky těchto časopisů zveřejňovaly informace z aktuálního domácího i zahraničního dění, dále nalezneme knižní a filmové recenze.

Mezi časopisy které se Rozpravami Aventina inspirovaly, řadíme časopis *Prospekt* (1930-1932) nakladatelů Kvasničky a Hampla, ti dávali veliký prostor především divadelní a filmové článkům. Od konce roku 1929 do začátku roku 1931 vychází v nakladatelství J.Fromka *Literární kurýr Odeonu*. Redaktorem tohoto listu byl známý malíř a spisovatel Jindřich Štýrský.

Zmínka náleží dále časopisům vydávaným knižními kluby a družstvy. V roce 1922 to byl *Družstevní zpravodaj,* jenž se roku 1929 přejmenovává na *Panorama družstevní práce* a vycházel až do roku 1951. Tento časopis se těšil z velké čtenářské náklonnosti, během deseti let nastřádal více jak třináct tisíc členů. Hlavním materiálem pro tento list byly informace týkající se pouze produkce a autorů Družstevní práce.

Významným nakladatelským periodikem se stal časopis *Kmen*. List byl založen Klubem moderních nakladatelů, v letech 1926 - 1929 stál v čele redakce tohoto

nakladatelského listu Julius Fučík. Rokem 1929 se plynule přenášíme do doby vydání prvního čísla *Týdeníku Čin*, tedy konkrétně do října roku 1929.[3]

[3] DANICA KOZLOVÁ. *Fučíkův Kmen: kapitola z dějin kulturního tisku*. 1. vyd. Praha: Novinář, 1977. Edice Kmen.

3 NAKLADATELSTVÍ ČIN

Nakladatelské družstvo Čin vzniklo 7. listopadu roku 1920 v Praze. Přesný název nakladatelství zněl *Čin - tiskové a nakladatelské družstvo československých legionářů*. V nakladatelství pracovali literární osobnosti jako Josef Kopta, Václav Kaplický, Marie Majerová. Pokud zmapujeme počet členů družstva, zjistíme tyto údaje: roku 1921 mělo družstvo 198 členů, roku 1923 dosáhlo maxima, a to 217 členů, poté počet kolísal kolem čísla 200. Roku 1935 klesl až na 190 členů a i na dále si počet členů družstva držel klesající tendenci; poslední dochování záznam z roku 1940 hovoří o 126 členech.

Družstvo mělo vlastní knihkupectví a komisionářství (koncesi na tuto živnost získal B. Fikejz). Nakladatelství a družstvo sídlily na Praze II. Během let se několikrát stěhovaly, a to následovně:1920 - 1921 Kateřinská 40, roky 1921 - 1927 Vojtěšská 14, 1927 - 1937 Karlovo náměstí 27 a nakonec v letech 1938 - 40 sídlily v Dittrichově ulici číslo 13. Knihkupectví mělo svou stálou adresu, a to Lazarská 8 taktéž na Praze II.

Nakladatelství Čin patřilo spíše těm se střední produkcí. V prvních deseti letech své existence dosáhla jeho produkce kolem 200 knih. Lišilo se od jiných řadových nakladatelství tím, že usilovalo o vesměs široký a přitom i výrazně vyhraněný vydavatelský program. Nakladatelství bylo založeno především jako nakladatelství československých legionářů, a to se projevovalo jak ve vydávání užitkových publikací (např. Příručky československých legionář, Příručky československého vojáka, Kalendář československého legionáře Kapesní kalendář československého legionáře), tak v množství literatury o národní a demokratické revoluci a samozřejmě i ve výběru domácích autorů, jejich díla by byla v nakladatelství publikována. Politické zaměření tohoto nakladatelství mohou dokázat dvě jména, první je Josef Kratochvíl a druhým jménem je Josef Kopta, jeho *Třetí rota* dosáhla devatenácti vydání. Vidíme tedy, že nakladatelství bylo demokraticky a levicově zaměřeno, členové představenstva byli často příslušníky sociálně demokratické strany či strany komunistické.

Velkou osobností, o kterou se Čin opíral, byl první československý prezident Tomáš Garrigue Masaryk. Členové družstva se nechali inspirovat především jeho idejemi; v nakladatelství vyšly Masarykovy sebrané spisy a i mnoho další děl, jejíchž hlavním tématem byl první československý prezident.

Celkový důraz se kladl na naučnou literaturu speciálně na literaturu filozofickou, sociologickou politickou, národohospodářskou, historickou a pedagogickou. Důkazem je i to, že poezie se v nakladatelství Čin vydávala velmi málo a to až do konce 30. let. Dbalo se na kvalitu vydaných prací, v tom smyslu, aby literatura měla i patřičnou výchovnou funkci. Hlavními beletristickými autory byli Marie Majerová a Josef Kopta. Projevuje se snaha „uchovat a šířit myšlenky". Záměr byl takový, aby *„množství výtisků mnoha všelijakých knih bude nahrazeno větším počtem výtisků mála dobrých knih"* [4]a dále také tím, že kniha nebude zároveň „knihou i obrazem", ale bude navrácena svému poslání tím, že bude pouze knihou, zřetelně a úhledně tištěnou na dobrém papíře a v několika málo účelných rozměrech. V letech druhé světové války se obracel na domácí tradice a obhajobu demokratických ideálů.[5]

3.1 Edice nakladatelství Čin

Do konce třicátých let byla neúspěšnější beletristickou edicí nakladatelství Čin *Románová kronika Proud,* ve které vycházely větší práce rozmanitých prozaických žánrů, například detektivek, a to jak domácích tak i zahraničních (František Langer, Karel Nový, Karel Poláček, Emil Vachek, René Boylesve, John Don Passos,Vsevolod V. Ivanov a další). Na menší díla prozaická, literatury pro děti a na dramatické práce byla zaměřena edice *Kruh drobné beletrie.* V této edici vycházela díla ryze československých autorů.

Rozvoj původní prozaické tvorby podporovala *Novina-edice mladých autorů* (Jindřich Hořejší, Stanislav Kostka Neumann, Vladislav Vančura a jiní). Epické poezii se věnoval *Kruh drobné beletrie*. Dále vycházela díla literárněvědná, ve většině o české literatuře, vznikala v edici *Tvůrcové a díla*, jako autora můžeme uvést Antonína Matěje Píšu. Dále můžeme uvést filozofickou edici *Knihovna České mysli* a kulturně politickou *Letáky*. *Žeň* byla edice pro děti a mládež, v té vyšly pouze některé ruské pohádky. Tehdejší současnou československou prozaistickou tvorbu vydávala románová knihovna *Zvonice domova,* do Zvonice přispívala Milada Součková, ale i výtvarník

[4] FORST,CSC., PhDr. Vladimír. *Lexikon české literatury: Osobnosti, díla, instituce A-G*. 2. vyd. Praha: Academia, 1993, s. 500-501, ISBN 80-200-0797-0.
[5] FORST,CSC., PhDr. Vladimír. *Lexikon české literatury: Osobnosti, díla, instituce A-G*. 2. vyd. Praha: Academia, 1993, ISBN 80-200-0797-0.

Jaroslav Pecháček. V omezené míře vydávala edice *Zvonice světa* i světovou prózu, v této edici vycházela díla např. Hanse Fallady, Knutha Beckera.

Lyrická poezie vycházela téměř výlučně, jako autory tohoto druhu poezie lze jmenovat Jindřicha Hořejšího, Konstantina Biebla a A. M. Píšu. Tento stav změnila nová edice s názvem *Dar* věnována rozvoji mladé české poezie (Kamil Bednář, Jan Alda). Edice *České perly* měla vycházet především z důvodu uvědomění si národního statusu-identity. Výtisky této edice měly být věnovány velkým českým klasikům, jako například Jan Neruda. Bylo však povoleno vytisknout pouze několik svazků a konkrétně pouze pět se jich dostalo do prodeje. Edice *Památníky* byla obdobného zaměření, redigována Josefem Koptou. Zaměřovala se na významné zjevy českého písemnictví a kultury. První svazek této edice nesl název Dni žalu a vyšel roku 1937, obsahoval sborníky Bezručův Hlas, Věčný Mácha a jiné.

Jedna z posledních edic nakladatelství Čin, o které bych se chtěla zmínit je edice se jménem *Dobré detektivky*. Již z názvu je patrno jakému literárnímu žánru, se tato edice věnovala. Vycházela zde díla autorů, jako byl Eduard Fiker či Miloš Kosina. Poslední edice, o níž považuji nutné se zmínit, nesla název *Knihy dětem.* U této edice vyšly knihy Bohuslavy Sílově, za všechny lze jmenovat *Čertíka Mičulu* či řadu knih věnovaných *Pavímu očku*.[6]

[6] FORST,CSC., PhDr. Vladimír *Lexikon české literatury: Osobnosti, díla, instituce. 1. A-G*. 1. vyd. Praha: Academia, 2000, 900 s. ISBN 80-200-0797-0.

4 TÝDENÍK ČIN

Jak již bylo v jedné z předchozích kapitol řečeno, Čin byl svým postojem k politické skutečnosti levicově zaměřeným týdeníkem. Čin se věnoval zejména kulturní a politické problematice, ale dále i tématům literárním a uměleckým. Poprvé týdeník Čin vychází v říjnu roku 1929. Prvním článkem, který po otevření stránek časopisu naleznou čtenářovi oči, byl článek s názvem *„Jiný než ostatní“* redaktorky Marie Majerové.

Týdeník si měl zachovat schopnost objektivní kritiky a neupřednostňovat produkci pouze vlastního nakladatelství. Majerová odmítla jednostranné smýšlení a usilovala o vytvoření kulturně politického časopisu s materiály týkající se literatury a ostatních druhů umění. V jednom z dalších článků Majerové *„Letěla bílá holubička“* [7]odmítá touhu po senzacích za každou cenu, s níž se čtenář setkával u bulvárního tisku. Marie Majerová doslova říká: *„Žurnalistka je stav veřejně odpovědný“*.[8] Cílem bylo především tvořit jinak než ostatní nakladatelské časopisy: *„Nevytvářet časopis nakladatelský, tj. nepreferovat produkci jednoho nakladatelství a nepotlačovat složku kritickou ve jménu složky informativní“*.[9]

Čin čtenářům přinášel články velmi různorodého zaměření. Nalezli bychom ukázky současné československé beletrie, recenze na domácí i zahraniční literatury, postřehy z oblasti sociologie, národohospodářství, ekonomie, školství, filosofie a množství jiných zájmových oblastí, samozřejmostí byly články týkající se výtvarného umění, divadla, hudby, filmu. Jak již bylo řečeno, politickým smýšlením sympatizoval Čin s demokratickou levicí, taktéž v umění byl nakloněn levicově až socialisticky, a to dokazuje spíše až realistická než modernistická linie, jíž se ubíral.

Velmi často se články věnovaly tématu týkající se ho tehdejšího Sovětského svazu a většinou bývaly velice pozitivní. Týkaly se kulturního života a i života obyčejných lidí, kteří v Sovětském svazu žili. Dále Čin jako zpravodajský a kulturní zpravodaj informoval své čtenáře o hrozícím nebezpečí v Německu, které spočívalo ve varování

[7] *Čin I.: 1929-30*. Praha: Čin, 1930, s. 73.
[8] VÍZDALOVÁ, Ivana. *Novinářka Marie Majerová*. 1. vyd. Praha: Novinář, 1988, s. 122-123.
[9] FORST,CSC., PhDr. Vladimír. *Lexikon české literatury: Osobnosti, díla, instituce A-G*. 2. vyd. Praha: Academia, 1993, s. 502-503, ISBN 80-200-0797-0.

před přicházejícím fašismem. V této době apelovali autoři článků především na obranu demokratických hodnot, to velmi určovalo ráz posledních ročníků. Platí o obzvláště o posledních dvou ročnících, resp. léta 1937 a 1938, tehdy získala převahu složka kulturně informativní.[10]

4.1 Redakce Týdeníku Čin

Obsazení redakce Týdeníku Čin od roku 1929 do roku 1934 prošlo pouze několika málo personálními změnami. Jména týkající se redakčního kruhu Činu byla téměř vždy stejná, až na malé dílčí změny týkající se redakčního kruhu.

4.1.1 Redakce ročníku I. 1929 - 1930

První ročník Týdeníku Čin tedy léta 1929 až 1930 byl redakční kruh složen z vedoucí redaktorky Marie Majerové, Josefa Kopty a Jaroslava Koutníka. Marie Majerová byla v redakci Činu od jeho začátků až do roku 1936. Do redakce vstoupila krátce po vyloučení z komunistické strany. Majerová uměla list přizpůsobit jeho ideové náplni, tak i cílovému čtenáři. Jedna z autobiografických knih o Marii Majerové doslova uvádí: *„Práce v Činu je vyvrcholením její novinářské činnosti. Zakládá ho jako vyzrálá osobnost, zkušená redaktorka a uznávaná literátka.“*[11] Práce v Činu u Majerové měla význam v hodnocení knih a snahy o zasazování české kultury a literatury do evropského kontextu. Majerová vyvíjela snahu, aby se časopis lišil od jiných nakladatelských tisků, tedy aby neupřednostňoval pouze knihy vydané u nakladatelství, jež vydává časopis samotný. Dala prostor mnoha kulturním a politickým událostem, jež si ho dle jejího uvážení zasloužily. Jejím úkolem nebylo být agitátorkou, ale především redaktorkou a novinářkou.

Josef Kopta byl taktéž jako Marie Majerová v redakci Činu od samého počátku. Kopta se na literárním poli představil jako spisovatel - legionář, svou tvorbu směřoval k osobním zážitkům z první světové války, za příklad jeho děl lze uvést trilogii *Třetí rota* (1924,1927,1934) a i román z roku 1926 *Hlídač č. 47.*

[10] FORST,CSC., PhDr. Vladimír. *Lexikon české literatury: Osobnosti, díla, instituce A-G*. 2. vyd. Praha: Academia, 1993.

[11] NÝVLTOVÁ, Dana a Marie MAJEROVÁ. *Femme fatale české avantgardy: Marie Majerová – česká komunistka ve víru feminismu: s doprovodnou antologií*. Praha: Akropolis, 2011, s. 44-45. Skrytá moderna. ISBN 978-80-87481-10-3.

Kopta dále pracoval v redakcích Národního osvobození a Lidových novin. Po válce zastával místo úředníka na ministerstvu informaci a dále se pracoval ve funkci přednosti kulturního odboru Kanceláře prezidenta republiky. Poté se živí jako spisovatel z povolání.

Bohuslav Koutník byl český bibliograf, konkrétněji vykonával místo knihovníka tiskového odboru prezídia ministerské rady a později se stal ředitelem knihovny předsednictva vlády. Je autorem knih *Čtenář a kniha* z roku 1926 a *Technika duševní práce*, vydaná roku 1934. V Činu věnoval své novinářské práce literatuře, osvětě a knižní kultuře.

František Fajfr, byl velkou osobností české vědy, specifičtěji tedy statistiky, filozofie, sociologie a jiných vědeckých odvětví. Jeho záměr byl velice široký. Pracoval ve Státním úřadu statistickém, v letech 1945-61 zde působil ve funkci ředitele. Spolupracoval s revue *Česká mysl*. Od roku 1958 řídil Státní populační komisi (poradní orgán československé vlády). V šedesátých letech byl předsedou kuratoria pro Obnovu Ústavu TGM. Spoluzakládal Československou demografickou společnost ČSAV (1964) a taktéž časopis *Demografie*. [12]

4.1.2 Redakce v letech 1930 - 1933 (Ročníky II., III., IV.)

Redakce v těchto letech zůstala téměř zcela beze změn. Jedinou novou osobností v redakčním kruhu byl Zdeněk Smetáček.

Zdeněk Smetáček byl osobností s velkým pracovním zaměřením, zastával profesi překladatele, filosofa a novináře. V letech 1932 - 1936 byl redaktorem filosofické revue Česká mysl, léta 1936 - 1941 vykonával pracovní pozici politického komentátora Lidových novin a v letech 1946 - 1948 byl zaměstnancem ministerstva zahraničí. Po politickém převratu roku 1948 uskutečněném komunistickou stranou emigroval do Spojených států amerických. V Činu své novinářské články věnoval politice, kultuře a filozofii.

[12]František Fajfr [online]. [cit. 2012-12-09]. Dostupné z http://www.phil.muni.cz/fil/scf/komplet/fajfr.html

4.1.3 Redakce ročníku V. 1933

Redakční kruh zůstává i nadále ve stejném složení, tedy v Týdeníku Čin nadále pracují Marie Majerová, Josef Kopta, Bohuslav Koutník, Zdeněk Smetáček a František Fajfr. Nově příchozím byl Miloš Vaněk.

Vaňkova tvorba v Činu se věnovala čistě politickým tématům. Miloš Vaněk byl novinář, ale taktéž vykonával zaměstnání národohospodáře. Politicky se angažoval v sociálně demokratické levici. Roku 1920 se stal redaktorem tehdy populárního Rudého práva a roku 1921 vstoupil i do strany, ovšem netrvalo dlouho a se stranou se rozešel. Po několika letech politické nepříslušnosti se roku 1927 vrátil do Československé sociálně demokratické strany dělnické. Sledoval vývoj sovětského hospodářství a podílel se na budování československých a ruských obchodních styků. Po únoru 1948 podobně jako Zdeněk Smetáček odešel do exilu. V letech 1948–51 působil jako svobodný novinář v Holandsku, kde k příležitosti 100. výročí narození T. G. Masaryka vydal studii *Thomas Garrigue Masaryk, de moderne staatsman en denker* (1950).[13]

4.1.4 Ročník VI. 1934

Redakce VI. ročníku zůstává ve zcela nezměněné podobě, jako redakce ročníku předešlého, tedy vedoucí redaktorkou stále zůstává Marie Majerová a redakční kruh se stále skládá z Františka Fajfra, Josefa Kopty, Bohuslava Koutníka, Zdeňka Smetáčka a Miloše Vaňka. V následujících vydáních, tedy v letech 1935 až 1939 redakce zažila ještě několik dílčích změn, taktéž se změnil ráz některých rubrik.

[13] Miloš Vaněk. [online]. [cit. 2012-12-09]. Dostupné z: http://www.csds.cz/cs/g6/1486-DS.html

4.2 Obsahová stránka Týdeníku Čin

Čin byl nově založenou kulturní, literární a politickou základnou, jež měla vést k lepší orientaci k tehdejší době a i její kultuře. Vycházel v týdenním intervalu. K práci na této bakalářské práci jsem použila vždy svazky jednotlivých ročníků. Bohužel jsem nenahlédla do skutečných výtisků tehdejšího Činu, k nahlédnutí knihovny nabízejí pouze jednotlivé ročníky svázané do knihy. Ty byly pro základní orientaci uváděny obsahem, který byl pečlivě rozdělen na několik částí.

Oddíly, které vycházely v Činu od prvního výtisku, tedy od roku 1929 do roku 1934, byly (řazeno dle skutečných obsahů v jednotlivých svazcích):

- ***Básně*** - většinou krátké básně především z per českých autorů (František Halas, Vladimír Holan, Josef Hora, Jindřich Hořejší, František Hořejší), ovšem v několika číslech se objevily básně ruských spisovatelů (A.J. Galuszka, V. Lugovskoj, D. Varužan a jiní).
- ***Beletrie*** - ukázky krátkých próz byly ojediněle otisknuty v prvních třech ročnících (Josef Kopta, Marie Majerová, Karel Kondrád, Ivan Olbracht)
- ***Články (fejetony)*** - texty reagující na soudobé dění a komentující současnou společenskou situaci (Marie Majerová, Bedřich Koutník-literatura, osvěta, knižní kultura, František Fajfr-politika, filozofie, sociologie, Zdeněk Smetáček-kultura, politika, filozofie, Václav Běhounek-ruská a sovětská literatura, Václav Černý-románská literatura, Jiří Frejka-divadlo, František Götz-divadelní a literární kritika, Josef Hora-literární kritika, Karel Poláček-série úvah o humoru v prvním ročníku, dále František Langer a jiní.
- ***Poznámky*** - ***Aktuality*** - krátké zprávy informující čtenáře Činu o aktuálních myšlenkách a postřezích přispěvovatelů (Bedřich Bělohlávek, Václav Osvald, Miloš Vaněk, František Kovárna, Jan Hrabánek, Josef, Träger a jiní).
- ***Knižní novinky*** - stručný přehled nově vydaných knih

- ***Knižní referáty*** - krátké texty reagující na nové knihy (české, sovětské, světové), tedy literární kritika od mnoha různorodých autorů (František Schöner, Marie Majerová,Josef Dvořák, Josef Träger, František Beneš a jiní).
- ***Divadelní referáty*** - reakce na aktuální projevy divadelních herců z českých scén. Jednalo se například o hry Josefa Čapka, Vladislava Vančury, Rudyarda Kiplinga, Viktora Dyka, Jaroslava Vrchlického, ale i Wiliama Shakespeara. Současně kritici reagovali malými medailonky na výkony herců/hereček-Olga Scheinpflugová, Růžena Šlemrová, Jan Werich a jiní. Divadelní kritice se věnovali především dva autoři, Josef Träger a Marie Majerová.
- ***Citáty*** - většinou vycházely na konci jednotlivého vydání Činu, nejspíš pro čtenářovo zamyšlení. Jednalo se například o citáty slavných osobností, zde uvádím příklad citátu Tomáše Garrigue Masaryka („*Já jsem idealista, který sní o věčném míru, a doufám, že války přestanou*“[14]). Dále byly uváděny citáty např. Hermanna Kestena, Victora Altera a jiných osobností.
- ***Vyobrazení*** - jde o seřazený seznam fotografií, jež se v jednotlivých číslech za celý rok otiskly.
- ***Opravy*** - omluvy čtenářům, většinou za malé tiskařské chyby či ne zcela přesné informace, které byly bohužel uveřejněny.

Ve II. ročníku (1930-1931) se objevuje nový rubrika s názvem ***Došlé knihy,*** což byla vždy krátká pasáž na konci jednotlivých čísel, jež upozorňovala na čtenáře na knihy, které se dostaly do redakce, tyto knihy slíbila redakce recenzovat v jednom z následujících čísel**.** V ročníku IV se poprvé otiskla rubrika ***Kursiva nevážná,*** což byly krátké humoristické texty, které reagovaly na soudobé dění ve společnosti. Velké změny přišly v ročníku č. V, tedy v roce 1933 tehdy byly v Činu poprvé uveřejněny rubriky ***Hudební referáty, Výtvarné referáty, Dopisy*****.** Hudební referáty se věnovaly koncertům českých sborů, filharmonií i velkým osobnostem hudební skladby (Václav Talich,

[1] [14] *Čin: Týdeník pro veřejné a kulturní otázky*. 1933. Praha: Čin, 1933,s. 222-223.

Bohuslav Martinů, Bedřich Smetana…). Výtvarné referáty psaly o současné umění v Praze. Texty reagovaly na výstavy Jana Zrzavého, Zdeňka Rykra, Jindřich Štýrského, Toyen, Karla Holana. Hlavní autor těchto výtvarných příspěvků byl Jindřich Chalupecký. Rubrika Dopisy byla zavedena pro stále se zvyšující počet dopisů od čtenářů, jenž se chtěli aktivně zapojovat a reagovat na texty, které si v Činu přečetli. Ke konci roku 1934 se v Činu objevuje rubrika ***Rozhlasové referáty*** složena z příspěvků rozhlasových redaktorů, jež komentovali současné dění v naší zemi.

V Činu se od jeho začátků objevovalo několik článků, jež se věnovaly filmu. Ovšem až na přelomu let 1931 a 1932 se v Činu objevuje nová rubrika ***Filmové referáty***. Podrobněji se této rubrice budu věnovat v jedné z následujících kapitol.

5 FILMOVÁ RUBRIKA

První zmínky a reakce na filmové dění v Českých zemí nalezneme již v I. ročníku Činu. Jednalo se o drobné postřehy týkající se filmového prostředí a jeho rozvoje. Příkladem může být článek Luboše Linharta *„Co dosud ukázal film“,* kde autor článku souhrnně seznamuje čtenáře s úspěchy i neúspěchy doposud natočených českých filmových snímků. Ovšem samostatná rubrika Filmové referáty přichází až se III. ročníkem, tato sekce zaujme v obsahu Činu pevné místo a objevuje se i v následujících ročnících.

5.1 Filmová kritika u nás

Filmová kritika je analýzou jakéhokoliv filmového snímku. Skrze rozbor jeho jednotlivých prvků, vyjadřovacích prostředků a jiných aspektů se rodí určité názorové stanovisko, které by mělo být následně zveřejňováno. Kritika je velice subjektivní disciplínou, to co zaujme jednoho z kritiků, nemusí vždy zaujmout druhého.

Lze si položit otázku, proč se film stal tak úspěšným médiem, podle kterého lze poznávat dobu a společnost. Knihy uvádějí, že film je nejdokonalejším mechanickým vynálezem a současně nabízí *„… i ten nejdokonalejší z magických artiklů, jímž jsou sny…“*[15]. S nástupem filmu u nás se objevují i první filmový nadšenci, kteří se posléze stávají redaktory deníků a představují široké veřejnosti své postřehy.

Absolutně první filmové kritiky psané česky navazují na první filmové pražské projekce. V deníku *Národní politika* ze dne 25. října 1896 nalezneme jednu z prvních filmových kritik na našem území: *„Dojem byl omračující, kdyby se člověka nezmocnil pocit dosud neznámého veselí z úžasného tohoto co nejdokonaleji provedeného zázraku…“*.[16]

[15] BLAŽEK, Petr. *Film a dějiny*. Vyd. 1. Praha: Lidové noviny, 2004, s. 13. ISBN 80-7106-667-2.
[16] DVOŘÁKOVÁ, Tereza. I filmová kritika má svou historii. *Filmové listy*. 2004, roč. 1, č. 1, s. 3.

Vůbec první časopis věnující se ryze filmového umění byl *Český filmograf*, jehož první číslo vyšlo roku 1911. Další kritické zmínky o filmu u nás nalezneme v roce 1908, a to u Václava Tilleho a jeho studii *Kinéma*. Tille byl knihovníkem, učitelem, literárním kritikem a spisovatelem. Veřejnosti byl spíše znám pod pseudonymem Václav Říha. Svá vysokoškolská studia zakončil doktorátem, později byl v letech 1921 až 1937 řádným profesorem srovnávacích dějin na Karlově univerzitě v Praze. Známý filmový kritik Lubomír Linhart nazval doktora Tilleho „prvním estetikem filmu“. Psal do mnoha odborný, novinových i časopiseckých listů a stvořil nespočet srovnávacích studií o umění, mezi nimi právě i již zmiňovanou Kinému z roku 1908. Tato Tilleho studie stanovuje jedinečné tvůrčí principy, kulturní a společenské možnosti nově vznikajícího druhu umění-kinematografie.

Do první světové války se film v českých poměrech bral za okrajovou záležitost, jeho velký a skutečný rozpuk nastal až s koncem roku 1920. Už roku 1919 píše Emil Vachek; mimo jiné jeden z tvůrce klasické české detektivky s lidově známou postavou detektiva Klubíčka, v sociálně demokratickém Právu lidu. Vachek zastává protiměšťáckou pozici, ačkoliv se velice obdivoval profesionalitě americké filmové produkce.

Dalším novinovým periodikem, které uveřejňovalo filmové kritiky bylo *Rudé právo*. V letech 1921 - 1923 zde své kritiky vydávali Ivan Suk, Jaroslav Seifert, Jiří Weil, Jaroslav Čecháček a další. Ti vesměs nezastávali názor=měšťácký film=opiát pracující třídy. Cíl filmové kritiky spatřovali ve vizi, která by měla dělnické diváky upozornit na skutečnou podstatu světa, kterou tyto filmy podávaly v nesprávné a idealizované podobě.

Období mezi dvacátými a třicátými bylo pro filmaře a potažmo i filmové kritiky těžkým obdobím, a to ve smyslu uměleckém, ekonomickém i technickém. Přichází komercializace filmové výroby, útlum vývoje výrazových prostředků a první zvukové filmy. Velkým paradoxem zůstává fakt, že právě v této době přichází česká avantgardní tvorba. Bylo to především díky mladé generaci, která od teoretických statí a myšlenek přešla k činům.[17]

[17] SZCZEPANIK, Petr a Jaroslav ANDĚL. *Stále kinema: antologie českého myšlení o filmu 1904-1950*. Vyd. 1. Praha: Národní filmový archiv, 2008, s. 34-34. Knihovna Iluminace. ISBN 978-80-7004-136-9.

V těchto letech přichází i sdružení, pro které byl film nadšeně vítajícím druhem umění, tedy Svaz moderní kultury Devětsil, jež byl založen roku 1920. Jednalo se o skupinu avantgardních umělců, kteří se věnovali ve větší míře proletářské kultuře, později i poetismu (zhruba od roku 1923). Mezi členy tohoto uskupení patřil Josef Havlíček, Josef Frič, Adolf Hoffmeister, Vladislav Vančura, Karel Veselík, Alois Vachsman, Karel Teige a jiní. Na filmovém umění obdivovali pohyb a dynamiku, vlastnosti moderního umění. Karel Teige vydal soubor poetistických esejů *Film*. Jako mnozí další kritici v této době, zde vyjadřuje negativní názorové hledisko týkající se české filmové produkce, naopak vyzdvihl dílo britského komika Charlieho Chaplina.

9. května roku 1927 vzniká Klub za nový film jako volný svaz při Devětsilu. Členy tohoto klubu byl Vítězslav Nezval, Julius Fučík, Emil František Burian, Jiří Frejka, Jindřich Honzl, Karel Teige, Karel Schulz. Nastupujícími filmovými kritiky byli Artuš Černík, Lubomír Linhart, Jan Kučera, Ctibor Haluza, Karel Smrž, A. J. Urban. Dle programového prohlášení měli za cíl sdružovat „spolubojovníky" za vytvoření nového moderního českého filmu. Sjednotit dosud roztříštěný filmový výraz a zdokonalit propagaci českého filmu vůbec. S Klubem za nový film přichází do našich domácích poměrů nová vlna serózní a nezávislé filmové kritiky.

Významnou skupinou nové generace roku 1927 se stává komunistický tisk. V Rudém právu dochází k obnovení pravidelné rubriky *Film*, přesněji 7. 11. 1927. Hlavními autory byli Julius Fučík, který později získal pro spolupráci Lubomíra Linharta. Od dubna roku 1928 Rudý večerník zahrnul do svého obsahu rubriku *Filmy, které se hrají*, jež byla pravidelnou součástí sobotní přílohy *Dělník* a kultura, taktéž redigované Juliem Fučíkem. Programově zdůraznili význam filmu pro kulturu a život mladého člověka ve společnosti, ale také upozorňovali, že: *„…film je tím nejdokonalejším a nepřístupnějším prostředkem neutralizace dělníkova třídního vědomí… Obranou dělnického návštěvníka kin proti buržoaznímu filmu může být jen kritika…"*.[18]

[18] FUČÍK, Julius. Dělnickým návštěvníkům kina: Večerník Rudého práva VIII.,č. 256. s.5 In HÁJEK, Jiří. *Teorie umělecké kritiky*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1986, s. 199. Učebnice pro vysoké školy.

Aby mohla být filmová kritika považována za skutečně kvalitní a „uměleckou“, musí splňovat několik jednoduchých, avšak zcela základních předpokladů. Především vysokou zásadovost podepřenou rozsáhlými odbornými znalostmi i vyspělým vkusem a určitou rovnoměrnost a stálost. Tato soustavnost znamenala v tehdejší době převratné novum, které ovšem pomohlo skupině kolem Rudého večerníku (Lubomír Linhart, Julius Fučík a jiní nepravidelní spolupracovníci večerníku)navázat plynulý kontakt se čtenáři z řad dělníků, tak i pokrokovou inteligencí. Tvůrcům kritik záleželo na tom, aby divák měl skutečně aktuální, a to účelnější přehled o tom, co se, kde a kdy hraje a mohli tak společně skrze stránky tisku navazovat dialogy. Na stránky se dostaly premiéry v hlavním městě, ale taktéž i programy kin mimo hlavní centrum republiky.

V časech dočasného zákazu stranického tisku byla Fučíkova filmová rubrika Rudého večerníku přestěhována do časopisu *Tvorba*, kterou Fučík redigoval, tam se posléze udržela na delší dobu. Tvorba byla vydávána od roku 1925, s podtitulem „časopis pro kritiku a umění“. Jejím zakladatelem nebyl nikdo jiný než František Xaver Šalda. A právě na podzim roku 1928, v době kdy byl perzekvován komunistický tisk, ji Šalda předává Juliu Fučíkovi, ten ji redigoval až do roku 1938.

Kvalita české filmové kritiky rostla rovnoměrně s praxí a zkušenostmi. Na začátku byl v článcích dominantní „impresionistický“ ráz, ale postupem času byla kritika stavěna na analyticky založeném hodnocení, jež směřovalo k širším problémům. V dalších letech se filmová kritika rozšiřuje do dalších periodik. Postupně se přidává deník *Národní osvobození*, kde z podnětu Jiřiny Fischerové tvořili pravidelnou rubriku Jiří Lehovec, český dokumentarista, režisér a fotograf, Alexander Hackenschmied, fotograf, publicista, kameraman a režisér patřící k nejvýznamnějším osobnostem české filmové a fotografické avantgardy. Dále přispívali Ladislav Emil Berka-novinář, fotograf, filmový kritik a Jaroslav Brož, na kterého se zaměřím později. Do *Lidových novin* přispívá svými kritikami Karel Smrž, Jan Kučera pracuje pro Listy pro umění a kritiku, František Kocourek pro Přítomnost, Jaroslav Brož pro Útok… Lubomír Linhart k tehdejší situaci filmové kritiky píše: „*…Mluvíme-li o nezávislé filmové kritice 20. a 30.let, pak tím rozumíme levě orientovanou kritiku, neboť tehdy mohly být nezávislá jedině levicová filmová kritika. Pravicové časopisy psaly kritiky podle toho, jaký byla*

inzerce, která je korumpovala…Přicházeli jsme tehdy jako mladí lidé plní zápalu a nadšení říkat divákům pravdu o filmech, pomáhat jim orientovat se v množství tehdy uváděných filmů, většinou kýčařských a špatných, postupně diváky vychovávat a vytvořit časem nejen dobrou filmovou kritiku, ale i českou filmovou produkci..."[19] Ovšem toto je stanovisko, které náleželo 30. letům, jež byly ovlivněny soudobou politickou i společenskou situací.

Základním pravidlem nové generace nastupujících kritiků se stala z částí pouze náznaková analýza ideovosti (tehdy to nazývali „tendencí") v jejím organickém zapojení do struktury filmového díla, přičemž dávali zřetel na vyjádření osobitosti. Pokud tedy „generace dvacátého roku" kolem Karla Teigeho vyšla z okouzlení americkou produkcí, pak „generace sedmadvacátého roku" vyjádřila smutek a zklamání nad její stereotypností a očividnou banalitou. Manifestačně se nová generace přihlásila k revolučnímu sovětskému filmu. Kritici užívali výrazů jako „ryzí film", „aktivní fotogenie", kterými měli na mysli hlavní body hodnotné tvorby s pravdivou výpovědí. Dále poučení ze sovětské kinematografie; u nás propagované Lubomírem Linhartem a Petrem Denkem, svědomitě spojují „čistě estetické" problematiky filmu a jeho řeči se sociologickými a sociálně psychologickými hledisky.

S rozvojem filmu a kinematografie přicházejí a postupně se rozvíjejí i další aktivity, které souvisí s filmovým uměním u nás. 7. února 1930 se zakládá zájmový Klub filmových referentů a publicistů, ve zkratce Filmklub, který jako svůj hlavní cíl hlásí úsilí o umělecký film u nás. Myšlenkou i klubovým zastoupením navazoval na jednoroční aktivitu jiného filmového klubu - Klub za nový film. Filmklub měl své tiskové zastoupení především v revui *Studio*, kterou mezi lety 1929 až 1932 vydával Otakar Štorch - Marien, český nakladatel, básník, spisovatel a publicista, v nakladatelství Aventinum. Tehdy tato revue svou obsahovou a grafickou úrovní znamenala dobovou mezinárodní špičku.

Poté se postavení české nezávisle kritiky konečně upevňuje. Řadu členů Filmklubu získávají deníky jako své referenty a redaktory filmových přehledů (Jiří Lehovec, Otto Rádl, Jan Kučera, Jaroslav Brož, Ladislav Emil Berka, Josef

[19] LINHART, Lubomír. *Vznik nezávislé filmové kritiky 20. a 30. let: Film a doba VIII*. 1962, s. 635-636. In HÁJEK, Jiří. *Teorie umělecké kritiky*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1986, s. 200. Učebnice pro vysoké školy.

Rybák, Artuš Černík, Josef Trojan, Jiří Síla, Bedřich Bělohlávek, Walter Lustig). Filmové přehledy vycházely především v Pátek v rozsahu několika stran.

Filmová kritika se rozvíjela a zdokonalovala. Důkazem vysoké odbornosti může být výčet literárních osobností, jež se filmové kritice věnovaly, lze jmenovat Marii Majerovou, Jiřího Weila, Bedřicha Václavka, Petra Denka, Vlado Clementise, Stanislava Kostku Neumanna. Filmová kritika se jejich prostřednictvím objevovala v časopisech *Tvorba*, jak již bylo řečeno, *Signál, Levá fronta, Index, Lidová kultura, Naše cesta, Doba* a především také *Čin*. Ve třicátých letech kritika nabírá barevnosti, serióznosti, rozvíjela se dále i díky přednáškové činnosti pro veřejnost, kterou uskutečňovali odborníci na slovo vzatí. Velké oblíbenosti a publicity mezi čtenáři nabyl filmový týdeník *Kinorevue*, jež od podzimu roku 1934 vydávala Pražská průmyslová tiskárna, a to nejdříve v redakci Karla Smrže, filmového teoretika a publicisti. Od roku 1936 byla Kinorevue vydávána pod dohledem pražského advokáta, tehdejšího herce nových avantgardních scén a zapáleného filmového laika Bedřicha Rádla (jeho bratrem byl filmový kritika a historik Otto Rádl). Kinorevue se věnovala hodnocení domácí i zahraniční kinematografie. Týdeník byl bohatě ilustrován a vycházel až do roku 1945. V roce 1941 vedení a vycházení časopisu převzalo německé vydavatelství Karl Curtius. Následujícího roku, tj. 1942 byl Bedřich Rádl nahrazen umělcem a scénáristou Quido Emilem Kujalem.

Meziválečné období bylo pro československou filmovou kritiku více než přínosným. Kritici byli plní píle a nadšení, jež se odráželo v jejich vztahu k práci. Vzniká velké spektrum výrazně zdařilé nezávislé filmové kritiky, které znemožňovala tvrdou korupci, výrazným způsobem zdokonalovala a vychovávala vkus diváka, činila si přehled a kontrolovala diskusemi kritiky jiných novinářů a vedla zřetelné boje proti tehdejší pověstné československé filmové cenzuře a bojkotu sovětských filmů, které zde prosazovali měšťáčtí majitelé kin. V neposlední řadě podporovala vývoj a vznik nových československých filmů.

Odbornost a celková „náročnost“ poukazovaly na nové snahy po umělecké i sociální obnově. Výrazně nesouhlasný postoj k domácí filmové scéně pomalu střídal odpovědný zájem, jenž upřednostňoval progresivní přínosy, které se v průběhu celých třicátých let objevovaly. Na scéně se rodí nová skupina, která opět soustředí ty nejvýznačnější osobnosti československé filmové kritiky -

Československá filmová společnost. Vznikla 20. října roku 1936 za předsednictví Vladislava Vančury jako pracovní svaz pokrokových umělců a kulturních spolupracovníků s finálním cílem snažit se cílevědomou kulturní prací o zvýšení odpovědnosti tuzemské filmové produkce k důležitým zájmům států a potažmo celého národa. S konečným řešením takovým, aby se film mohl stát činorodým prvkem ekonomického (hospodářského) a kulturně - politického života. Do Československé filmové společnosti patřil Lubomír Linhart, František Kocourek, Jaroslav Brož, Jan Kučera a další. Zajímavým faktem historie Československého filmového klubu je myšlenka poválečného znárodnění naší kinematografie. Plán na zestátnění vypracoval v tajnosti Filmový akční výbor ve spojení na Národně revoluční výbor inteligence, který pracoval pod vedením Vladislava Vančury.

Pro úplnost doplním, že na podzim roku 1938 vzniklo *Sdružení filmových novinářů* v rámci Syndikátu československých novinářů. Pozornost tohoto sdružení směřovala k hodnotám a problematice filmové tvůrčí práce jako prostředku zachování tradice a kulturního vědomí národa. Význačnou práci tvořil A. M. Brousil ve *Filmovém kurýru* pod pseudonymem Ondřej Martinec.

Každý filmový snímek je hodnocen dle obsahových a formálních hledisek. Každý z autorů kritiky je ovlivněn osobními preferencemi a přesvědčením, zkušenostmi a jinými aspekty. Důležité je upozornit, že filmová kritika není výhradně subjektivní či objektivní, z principu věci taková být ani nemůže. Často se tvůrci cítí být dotčeni výroky a negativním hodnocením ze strany kritiků. Ovšem filmová kritika je povolání jako každé jiné. Je na intelektu obou zúčastněných, aby došli k vzájemnému porozumění či vzájemnému respektu. V následující kapitole se seznámíme s autory, kteří se právě na stránkách týdeníku Čin filmové kritice věnovali.[20]

5.2 Tvůrci Filmových referátů Činu

V této části práce bych chtěla v základních datech a faktech uvést ty nejdůležitější autoři filmové rubriky Činu. Jak bylo již řečeno, Filmové referáty se v Činu poprvé objevily na přelomu let 1932 a 1933. Od té doby si získaly pevné

[20] HÁJEK, Jiří. *Teorie umělecké kritiky*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1986, Učebnice pro vysoké školy.

místo v obsahu týdeníku. S filmovými články jsou ale spojené i tváře, tváře jejich tvůrců, kteří považovali svou práci za určitý druh poslání.

5.2.1 Josef Trojan

Josef Trojan narozen 10. května 1905 v Praze byl český novinář, scénárista, básník, herec a filmový kritik. Svou novinářskou kariéru začal Josef Trojan roku 1929 v Právu lidu, zde působil na pozici filmového kritika a kulturního referenta. Dále v letech 1931 až 1938 psal do periodika *Moravský přítel lidu* a v letech 1934 - 1935 psal filmové články pro týdeník Čin. Své kritiky a články často uveřejňoval pod pseudonymy či šiframi (např.jot, JOT,jt). Jednu z jeho mála hereckých příležitostí dostal roku 1933 v českém filmu *Svítání* od režiséra Václava Kubáska. Jako scénárista pracoval na filmu *Umlčené rty* z roku 1938 v režii Karla Špeliny, dalším filmem, na kterém spolupracoval na téže pozici byl *Bláhový sen* z roku 1944. Josef Trojan napsal scénář i k filmu *Předtucha* pro režiséra Miroslava Cikána už v roce 1944, ale k jeho natočení nedošlo. Později se k tomuto titulu vrátil Otakar Vávra, který jeho námět přepracoval a roku 1947 stejnojmenný snímek natočil. Čtenářské veřejnosti se stal znám svou básnickou sbírkou *Zvon země* z roku 1926, dále je Trojan autorem knihy *Bezstarostné děti* z roku 1944 a v roce 1948 vydal knihu *Maminka to řekla.*

5.2.2 Jaroslav Brož

Přední filmový kritiky, historik a publicista. Jeho výborné znalosti francouzského a anglického jazyka mu dovolily zasvětit svou pozornost právě na francouzský a anglický film. Jaroslav Brož by mohl být řazen do generace roku 1927, která do tehdejší československé kinematografie vnesla svěží pohled a byla specifickou pro přelom éry němého a zvukového filmu.

V letech 1925 až 1930 studoval České vysoké učení technické, ale technické profesi se nevěnoval. Později mezi léty 1928 - 1930 začal spolupracovat s týdeníkem *Rozkvět*, bohatě ilustrovaný týdeník, do kterého Brož přispíval kulturními a literárními články. V letech 1932 - 1935 a 1937 - 1938 vedl filmovou rubriku v deníku *Národní osvobození*. V pozdějších letech spolupracoval s kulturní revue *Útok*, přispíval do *Sociálně-demokratických listů* a revue *Nová*

doba, deníku *Moravský přítel lidu*, deníku *Naše zprávy*, časopisy *Žijeme*, *Čin*, deníkem *Demokratický střed* a stal se hlavním filmovým redaktorem *Práva lidu*, konkrétně roku 1938. Na konci tohoto roku byl pracovně poslán do Berlína, aby prověřil jakými metodami je zabezpečena filmová výuka herců a hereček a jakým způsobem je připravováno filmové školství v Německu. Po návratu z Německa, tedy roku 1939 byl náchylný k zvýšené angažovanosti ve věci propagace německých snímků a potažmo i celého německého filmového průmyslu v tehdejší Třetí říši. Následovala jeho dobrovolná účast na spolupráce s filmovou výrobnou Tobis na pozici propagačního šéfa. Po zániku společnosti Tobis přestoupil ke společnosti Elektafilm, jež na tuzemský trh uváděla německé filmy filmových továren Bavárie a Prag - film.

I za války zůstal novinářsky činným. Přispíval do kulturního týdeníku *Světozor*, časopisu *Eva*, deníku *České slov*o, a to v letech 1942 - 1943. Po konci války byl obviňován ze zcela vědomé propagace německých filmů a schvalování účastí německých filmařů a herců v německých snímcích. Proto roku 1945 prošel komisní prověrkou filmových pracovníků.

Po roce 1945 pracoval na pozici šéfredaktora oborového časopisu filmových pracovníků *Filmová práce*, jediného svého druhu v tehdejším Československu. Navázal spolupráci s časopisem *Cíl* a přispíval do několika dalších novinových periodik, v letech 1947 - 1948 to například byly *Filmové noviny*, dále časopis *Film a doba*. V letech 1949 - 1955 pracoval jako redaktor zahraniční dokumentace a později jako vedoucí dokumentace zahraničního tisku *Československého filmexportu*. Od roku 1964 zastával místo pracovníka vědeckého kabinetu Československého filmového ústavu a o rok později se stal pedagogem na Filmové akademii múzických umění v Praze.[21]

5.2.3 Vladimír Kolátor

V letech 1922 - 1933 studoval na právnické fakultě v Praze. Vladimír Kolátor ovšem vystřídal nespočet profesí, byl dramaturgem, kameramanem, divadelním režisérem, překladatelem a filmovým kritikem. Působil jako hlavní

[21]Jaroslav Brož. In: [online]. [cit. 2013-03-09]. Dostupné z: http://databazeknih.cz/zivotopis/Jaroslav-broz-12064

dramaturg a režisér Městského kladenského divadla, a to mezi léty 1928 - 1938. Během druhé světové války pracoval na pozici režiséra Českého divadla v Olomouci a taktéž vykonával místo dramaturga Českého lidového divadla v Brně. Po válce, tedy v letech 1945 - 1946 pracoval jako dramaturg Divadla kolektivní tvorby. Dlouho profesní dráhu zažil na pozici režiséra Státního divadelního studia, konkrétně v letech 1951 - 1963.

Jako novinář přispíval do *Českého slova, Činu, Kina, Indexu, Národních listů, Národního osvobození, Posledního listu, Jeviště, Českého divadla, Našeho divadla, Úboje, Zlína* a *Živé tvorby*. V Činu působil v letech 1931 až 1933, působil zde jako filmový referent věnující se tuzemské i zahraniční filmové produkci, dále přispíval i divadelními recenzemi. Velice oceňoval přínos kreslené filmové grotesky amerického režiséra Walta Disneye: *„Bohatá je invence myšlenková, nutná i (či právě) pro tento druh filmu, ukazující, jak zvolna ve všech oborech mluvené filmové tvorby se krystalizuje nová vítězná forma, jež se oprostí od zla divadelního i literárního.“*[22]

Mezi snímky na kterých v roli kameramana spolupracoval, patří *Psohlavci* režiséra Svatopluka Innemanna z roku 1931, *Třetí rota*, taktéž ve spolupráci s Innemannem z téhož roku. Dále pracoval na snímcích *Pepina Rejholcová* (1932). *Zborov* (1938) a další.

K jeho překladům patří dále *Japonské písně lásky* z roku 1939 a o rok později vychází *Písně Dálného východu*.

5.2.4 Karel Konrád

Karel Konrád byl fejetonista, prozaik s častým sklonem k ironii a satiře a především významný představitel básnické prózy.

Karel Konrád vystudoval reálné gymnasium v Lounech, ze kterého si odnesl celoživotní přátelstvím s českým básníkem Konstantinem Bieblem. V březnu roku 1917 narukoval a následně byl vycvičen v Záhřebu a Rjece, ovšem na podzim téhož roku byl z vojenské služby propuštěn. Mezi léty 1918 až 1919 se dobrovolně zúčastnil obsazování území Slovenska československou armádou.

[22] KOLÁTOR, Vladimír. *Myšák Micky a žabák Fly*. Čin III:1931-1932. Praha: Čin, s. 860.

Během těchto let, konkrétně od roku 1917 studoval chemii na pražské technice a od roku 1919 studoval na Filozofické fakultě Karlovy univerzity dějepis a zeměpis. Po válce vyučoval na obecné škole v Ledcích u Plzně, odtud byl však po necelém půlroku působení vyhozen z důvodu levicové politické činnosti.

Poté působil výhradně už jako žurnalista. Patřil do skupiny Devětsil, spolupracoval s velkým počtem tehdejších periodik, např. s *Rudým právem,* časopisem *Přestávka Burianova divadla, Divadlo Vlasty Buriana, Panoráma, Q, Studentská revue, Proletkult, Sršatec, Průboj, ReD, Kmen, Tvorba, Čin, Haló noviny, Literární noviny, Magazín družstevní práce, Lidové noviny, Lidová kultura, Var, Nový život, Lidová demokracie, Zlatý máj, Plamen, Kultura* a jiné. Roku 1930 založil časopis *Trn,* který sám redigoval až do roku 1933. Během druhé světové války se uchýlil do ústraní a žil v Libniči u Českých Budějovic a v Bělovsi u Náchoda. Po druhé světové válce pracoval u Filmového uměleckého sboru a ve Filmové radě československého státního filmu (1948 - 1957). Ve volném čase spoluvytvářel několik kalendářů.

Čtenářské veřejnosti je znám románem *Rozchod!,* kniha postavená na svědectví mladých chlapců a jejich seznámením s brutálními vojenskými postupy, jež se posléze stala předlohou k divadelnímu pásmu, které roku 1954 uvedlo Divadlo Stanislava Kostky Neumanna. Dalším jeho dílem byl psychologizující román Postele bez nebes a nedokončený román *Pavel a Hedvika*. Byl řazen k představitelům poetistické prózy díky své lyrizaci textu. Práce tohoto typu jsou próza *Dinah* a krátký román *Ronaldino.* Lyrika se objevila i v jeho žurnalistických pracích, konkrétně v cestopisných reportážích, kdy po válce cestoval a z jeho cest vytvořil několik cestopisných prací týkající se Francie, Itálie, Jugoslávie, Polska a SSSR. Dále portrétní a přírodopisné črty, aforismy, fejetony a novinové sloupky. Svou válečnou zkušenost, posléze pokoru a hold, vyjadřoval v nekrolozích a jubilejních slavnostních proslovech (slavnostní texty; projevy) osobností, které se zasloužili o prohru fašismu a uchopení moci komunistickou stranou v roce 1948.

Jako mnoho spisovatelů, tak i Karel Konrád často vydával své práce pod pseudonymy např. Jan Löfler, Karel Nístěj, Karel Zemánek, Zdeněk Tábor a šiframi –k., kk, KK, zt., Z.T[23].

5.2.5 Petr Denk

Skutečné jméno Petra Denka bylo Josef Císař. Vystudoval reálné gymnázium v jeho rodném městě, Kroměříži. Mezi lety 1920 - 1921 vystudoval techniku v Brně, ale jeho umělecké a jazykové nadání bylo zřejmé již v mládí, proto v letech 1921 - 1924 studuje Akademii výtvarných umění v Praze. Denk se živil jako středoškolský pedagog, autor monografií a knih pro děti a mládež, překladatel z ruského jazyka a novinář.

Jako pedagog vyučoval výtvarnou výchovu a český jazyk na měšťanských školách v Českých Budějovicích, Lučenci i Zlíně. Po druhé světové válce, tedy v letech 1945 - 1951 pracoval na tehdejším Ministerstvu školství a osvěty v Praze, poté byl od roku 1951 zaměstnán jako ředitel střední školy v Gottwaldově (Zlíně) a dále pracoval jako ředitel krajského pedagogického sboru. Jako novinář měl různorodé zaměření, psal do několika periodik články týkající se mnoha témat.

Jak již bylo zmíněno, svou spisovatelskou vášeň zaměřoval především na tvorbu pro děti a mládež. Mezi 20. a 30. lety překládal práce sovětských pedagogů a rovněž knihy pro děti a mládež z tehdejšího Sovětského svazu. Orientoval se na přírodní prózu a prózu ze života zvířat. Během druhé světové války knižně převyprávěl asijské a evropské pohádky (např. pohádka O chytrém vlkovi) či vydal knihu *Japonské pohádky a žertovné povídky*, a to roku 1942.

5.2.6 Lubomír Linhart

Český kritik, redaktor, teoretik fotografie, publicista, filmový historik a překladatel z ruštiny. Ve třicátých letech byl mluvčím a teoretikem Film-foto skupiny náležící k Levé frontě.

Vystudoval České učení technické v Praze, a to v letech 1924-1934, které absolvoval s titulem inženýra. Následně už od roku 1926 spolupracoval

[23]Karel Konrád. In: [online]. [cit. 2013-03-10]. Dostupné z: http://www.databazeknih.cz/index.php?stranka=search&q=Karel%20Konr%C3%A1d&typ=autor&id=596

s komunistickými časopisy, jako byl Reflektor a Tvorba. Svou pozornost zaměřoval na propagaci sovětského filmového průmyslu. Roku 1927 se stává hlavním filmovým referentem *Večerníku s*padající pod Rudé právo, v němž vedl práce filmovou rubriku. Dále spolupracoval s *Lidovými novinami* a *Filmovým kurýrem*, časopisem *Signál - časopis kulturní informace*, novinami *Svoboda* v Kladně.

Roku 1930 vydal svou knižní prvotinu- *Malou abecedu filmu*, v nakladatelství Pokrok v Praze. Jako teoretik fotografie o čtyři roky později vydává svazek *Sociální fotografie.* Do českého jazyka překládal publikace Vsevoloda Pudovkina, například *Od libreta k premiéře* či *Vývoj sovětské režie.* Ve třicátých letech se po návštěvě ukrajinských filmových ateliérů a Sovětského svazu stává propagátorem socialistického realismu. Poté spolupracuje s periodiky *Index, Žijeme* a *Rudým právem.*

Za války se spolupodílel na ilegální činnosti a plánech ke znárodnění československého filmového průmyslu. V polovině války, tedy v roce 1942 odchází na Slovensko, kde se o dva roky později podílí na znárodnění sítě kin. Po osvobození v roce 1945 získává post ředitele Československé filmové společnosti, o několik let později se stává československým velvyslancem v Rumunsku a tehdejší NDR. Od roku 1956 vyučuje na Akademii múzických umění v Praze. Roku 1968 mu vychází slavná odborná monografie o estetice Václava Tilleho a o rok později se stává vedoucím oddělení filmové vědy a kritiky na Filozofické fakultě UK. V periodikách využíval šifer, jako mnozí jiní autoři: LTH, lht.

5.3 Filmové referáty (Čin)

Rubrika *Filmové referáty* byla poprvé zveřejněna v Činu mezi léty 1931 a 1932. Konkrétněji ji lze spatřit v ročníku číslo III. Do té doby byly do obsahu zařazeny pouze rubriky *Divadelní referáty* a *Knižní referáty*. Několik filmových článků se objevilo i v předchozích dvou ročnících, ovšem jejich výskyt byl velice ojedinělý. To bylo samozřejmě ovlivněno faktem, že filmové umění nedosáhlo mezi obyčejnými lidmi prozatím velkého ohlasu. Z počátku se filmu věnovalo pouze několik nadšenců, ale již v té době bylo jasné, že filmové umění má šanci stát se jedním z nejdůležitějších společenských artiklů.

V následujících řádcích zmapuji jednotlivé ročníky Činu (1929 - 1934) a jejich obsah, týkající se filmového tématu. Předchozí kapitola byla věnována tvůrcům těchto filmových článků, ale o čem psali, a jaká témata je zajímala, se pokusím sdělit nyní.

Filmové referáty měly podobu článků různorodého stylu, jednalo se o kritiky, pojednání, úvahy, glosy či pouhá oznámení. Každé číslo mělo jeden až dva hlavní filmové články a poté byly různě otisknuty texty menšího rozsahu, většinou ke konci každého výtisku. Autoři se velmi často podepisovali zkratkami či využívali pseudonymů.

5.3.1 Ročník I. 1929 - 1930

První ročník nabízí hrstku textů zaměřených na filmové umění. Autorem absolutně prvního filmového článku je Lubomír Linhart. Článek má příznačný název; *„Co dosud ukázal zvukový film“*. Linhart vystihuje dva základní body, o něž se opírala a do jisté míry z nich čerpala domácí filmová tvorba, a to filmové umění pocházející ze Spojených států a Sovětského svazu. Zvuk, jenž byl v té době pro filmaře novinkou a něčím neznámým, dle jeho názoru lépe uchopili sovětští filmaři, kteří dokázali ocenit skutečné poslání zvukové složky. Avšak autor není zcela jednostranným, svůj článek končí slovy*: „V celosvětové produkci jest však možno a nutno očekávat opravdu filmová revoluční díla. Vyjdou z Ameriky nebo z Ruska?“.*[24] Již o několik let později se lze přesvědčit, že americký filmový průmysl dosáhne mnohem většího světového ohlasu, a s tím spojeného pokroku, a to jak v technologiích, finančních možnostech i celosvětově proslavených osobnostech.

Zajímavý je fakt, že první článek se netýkal ryze české produkce, ale referovat o tvorbě zahraniční. Lze z toho vyvozovat nějaká fakta či závěry? Oproti světu jsme nikterak pozadu nebyli, první filmové promítání u nás proběhlo už v roce 1896, první kinematograf otevřen v Praze (majitelem byl český průkopník kinematografie Viktor Ponrepo, který vlastnil první stále kino v domě U Modré štiky v Karlově ulici) roku 1907. Roku 1929 máme jednu z prvních herecký hvězd

[24] *Čin: Týdeník pro veřejné a kulturní otázky*. 1929-1930. Praha: Čin, 1929, s. 87.

- Anny Ondrákovou (hrála hlavní roli v prvním zvukovém filmu proslaveného amerického režiséra Alfreda Hitchcocka). V té době je úroveň českého německého filmu srovnatelná se zahraniční tvorbou (*Varhaník u sv. Víta, Stavitel chrámu, Erotikon*). Na okraji Prahy roste komplex filmových ateliérů, první film zde byl natočen již v roce 1933.

Ovšem statistika mluví jasně, v období let 1929 až 1930, tedy v době kdy Linhart napsal článek Co *dosud ukázal zvukový film*, jsou nejnavštěvovanějšími filmy právě ty zahraniční. Až o posléze se do čela probojovává domácí produkce v čele s Vlastou Burianem.

1	***Singing fool*** (L. Bacon, 1928)	USA
2	***Bílé stíny*** (W. S. Van Dyke, 1928)	USA
3	***Čtyři ďáblové*** (W. Murnau, 1928/1929)	USA

Obr. 5.1 Žebříček tří největších hitů v pražských kinech roku 1929[25]

1	***C. a K. Polní maršálek*** (K. Lamač, 1930)	ČSR
2	***Dvě srdce ve 3/4 taktu*** (G. Von Bolváry,1930)	D
3	***Fidlovačka*** (S. Innemann, 1930)	ČSR

Obr. 5. 2 Žebříček tří největších hitů v pražských kinech roku 1930[26]

V následujících letech bude pozice českého filmu v tuzemských kinosálech zcela upevněna. Nyní se vraťme k týdeníku Čin.

Lubomír Linhart je i autorem druhého uveřejněného filmového článku, ve kterém hodnotí kulturní poslání kina. Karel Konrád se na stránkách Činu, v čísle 18 z 27. února 1930, tak trochu vysmívá dosavadním českým pokusům. Články ruského režiséra, scénáristy a herce Vsevoloda Pudovkina překládal Lubomír Linhart, v prvním ročníku se objevily hned dva; *Materiál filmu*, týkající se porovnání divadelní a filmové tvorby, kde Pudovkin upozorňuje na důležitost herecké disciplinovanosti, a *Od filmového naturalismu k filmové poesii*, *v* němž

[25] SZCZEPANIK, Petr. *Konzervy se slovy: počátky zvukového filmu a česká mediální kultura 30. let*. Vyd. 1. Brno: Host, 2009, s. 315-316. ISBN 978-80-7294-316-6.
[26] SZCZEPANIK, Petr. *Konzervy se slovy: počátky zvukového filmu a česká mediální kultura 30. let*. Vyd. 1. Brno: Host, 2009, s. 315-316. ISBN 978-80-7294-316-6.

autor upozorňuje na důležitost kvalitního hereckého výkonu a jiných aspektů, které dokážou vytvořit hodnotný filmový snímek, ovšem striktně se drží tématu sovětského filmu.

Zatímco v kinosálech diváci upřednostňují americké snímky, v Činu se téměř výhradně prosazuje film sovětský. Pro kritiky v Činu je kvalitnější, cennější a zajímavější. Malou výjimkou, kterou lze na stránkách nalézt, je vůbec první filmová kritika v Činu, kritika Vladimíra Kolátora, jenž se věnuje právě německému snímku *Modrý anděl* z roku 1930 s nastupující hvězdou Marlene Dietrich. Kolátor se v kritice věnuje vylíčení děje, rozebírá vlastnosti jednotlivých postav a upozorňuje na fakt, že je to první zvukový počin tohoto autora snímku. Velice. Velice vychvaluje herecký výkon hlavní představitelky a vyjadřuje obavu o možné narušení jednotnosti tohoto snímku domácí censurou.

Ve dvacátých letech byly censurou zakazovány především německé snímky nad americkými, ve třicátých letech se poměr mezi těmito oběma zahraničními produkcemi vyrovnal. Z knihy Petra Szczepanika se dozvídáme*: „…vysoká obliba amerického zvukového filmu po nástupu zvuku měla charakter krátkodobého boomu, jednorázové senzační události…Divácké preference se již od roku 1930 začaly profilovat do stabilnější hierarchie, kde na prvním místě stál dlouhodobě český film a na druhém film až do roku 1935 německé…“*.[27]

5.3.2 Ročník II. 1930 - 1931

Počet filmových článků se značně rozrostl. A to nejen co do počtu textů, ale i jejich zaměřením. Pokud jsme v prvním ročníku objevili zmínky pouze o ruském, americkém a české filmu, nyní se oblast filmového zaměření notně rozšířila. Od Charlieho Chaplina, francouzského a belgického filmu, se dostaneme k tématům filmového konstruktivismu a avantgardy. Jména autorů se rozrůstají taktéž, do Činu přispívá Petr Denk a prvním článkem s filmovou problematikou se představí Marie Majerová.

[27] SZCZEPANIK, Petr. *Konzervy se slovy: počátky zvukového filmu a česká mediální kultura 30. let*. Vyd. 1. Brno: Host, 2009, s. 303. ISBN 978-80-7294-316-6.

Ve většině se jedná o delší pojednání referující o filmových tématech. Skutečných filmových kritik, vyvozující soud o některém z filmových snímků nalezneme pouze několik. Petr Denk si všímá pozoruhodného talentu Charlieho Chaplina, ačkoliv jeho názor na soudobou americkou filmovou produkci byl z velké části negativní, pro mima s buřinkou má pouze pozitivní ohlasy. Charlieho Chaplina nazývá „velkým básníkem obrazu“ a píše: *„Umění dosahuje s Chaplinem maxima ve své osvobozující funkci: Charlie svým úsměvem a svou truchlivou chůzí zmírňuje smutek světa. Ke skrovnému štěstí lidí přispívá více než kterýkoliv jiný umělec či filosof světa.“*. [28]

Marie Majerová se zaměřuje na americký snímek s Gretou Garbo *Anna Christie* (1930) a německý film *Sensace* (1930)v hlavní roli s Anny Ondrákovou. Dále nalezneme oznámení o připravovaných českých snímcích a několik postřehů týkajících se nových moderních aspektů kinematografie. Nadšeně je vítáno francouzské filmové umění, kterému se svou jednoduchostí a svěžestí jiné nevyrovná.

Čin tedy podstatně rozšiřuje své zaměření a jeho filmové články nabírají na kvalitě a objektivnosti. Nečteme pouze o sovětské a německé produkci, ale autoři se věnují filmové tvorbě jiných evropských zemí. Článek s titulem *„Stříhané filmy“* od autora, jenž se podepsal zkratkou Z. S, trefně upozorňuje na velkou chybu, které se dopouštěla tehdejší cenzura. Filmy byly někdy tak špatně sestříhané a zkrácené, že divákům byla nabízena jakási náhražka skutečného filmu, který v zahraničí nebyl nijak zkracován: *„Viděli-li jste náhodou nějaký film v cizině a vidíte jej pak znovu u nás, shledáte se pravidelně s jeho žalostnými, oklešťěnými troskami…Celé scény jsou vypuštěny, mnohé zkráceny, souvislost porušena…Je opravdu pod důstojnost člověka dát se krmit těmito vykuchanými uměleckými splašky…“*. [29]Zajímavostí je, že opět nenacházíme kritiku ani na jeden z ryze českých snímků, a to byly v kinosálech promítány např. *Tonka Šibenice* (1930) režiséra Karla Antona a film Friedricha Fehéra *Když struny lkají (*1930). Pro kritiky nedosahovali takové kvality, jako zahraniční produkce, které měly se svými technickými a finančními možnostmi schopnost nabídnou divákům mnohem více.

[28]*Čin: Týdeník pro veřejné a kulturní otázky*. 1930-1931. Praha: Čin, 1930, s.593.
[29] *Čin: Týdeník pro veřejné a kulturní otázky*. 1930-1931. Praha: Čin, 1930, s.473.

1	***To neznáte Hadimršk***u (K. Lamač,M. Frič, 1931)	ČSR
2	***Kouzlo valčíku*** (E. Lubitsch, 1931)	USA
3	***Muži v offsidu*** (S. Innemann, 1931)	ČSR

Obr.5.3 Žebříček tří největších hitů v pražských kinech roku 1931[30]

Český film si mezi domácími návštěvníky kinosálů nachází svou pevnou pozici. Mezi českým publikem jsou nyní v největší oblibě tuzemské snímky. V žebříčku deseti nejoblíbenějších filmů roku 1931 se neumístil ani jeden ze sovětské filmové produkce, a tak tomu bylo dokonce i ve dvou letech předchozích.

5.3.3 Ročník III. 1931 - 1932

V tomto ročníku se poprvé objevuje rubrika *Filmové referáty*. Svým rozsahem nepřekračuje rubriku *Knižní referáty*, ale to, že má v obsahu týdeníku pevné místo svědčí o rostoucí oblíbenosti a informovanosti týkající se filmové tvorby. Kinosály se těší pravidelnému zájmu svých návštěvníků. Dokonce se objevují první konkurenční boje.

Poprvé do Činu dopisují autoři, jejichž jména už v jiném z ročníků později nenalezneme, např. E. S. Hokeš, E. Hes a Josef Tráger. Rubrika čítá kolem 40 článků věnujících se čistě filmovým tématům, tento počet zůstává zachován i v následujících letech, maximálně se liší v drobných odchylkách.

Ovšem poprvé nalezneme více než jednu filmovou kritiku týkající se domácí filmové tvorby. Marie Majerová negativně hodnotí snímek *Loupežník* z roku 1931, jenž byl natočen dle románové předlohy Josefa Čapka: „*…český film opravdu snad teprve za sto let dohoní své cizí vzory…oba hlavní představitelé, dvojice mladých zamilovaných pošetilců trpí diletantismem a manýrovostí…*“.[31] Zde si lze povšimnou stále přetrvávajícího názoru na českou filmovou tvorbu. V dalším článku dává Majerová prostor snímku, jenž byl natočen dle předlohy jejího kolegy z Činu, tedy *Třetí rotě* Josefa Kopty z roku 1931, režie se ujal

[30] SZCZEPANIK, Petr. *Konzervy se slovy: počátky zvukového filmu a česká mediální kultura 30. let*. Vyd. 1. Brno: Host, 2009, s. 316. ISBN 978-80-7294-316-6.
[31] *Čin: Týdeník pro veřejné a kulturní otázky*. 1931-1932. Praha: Čin, 1931, s. 187.

Svatopluk Innemann. K tomuto filmu ovšem zaujala Majerová velice kladný postoj. Majerová v textu vyzdvihuje mravní sílu a statečnost hrdinů celovečerního filmů a potažmo chválí i celkové pracování a přesvědčující výkony herců.

Dalším kritikem, který se v tomto ročníku věnoval českým počinům, byl Vladimír Kolátor, který hodnotí Haškova *Dobrého vojáka Švejka* od režiséra Martina Friče (1931), Burianova *Lelíčka ve službách Sherlocka Holmese* od Karla Lamače (1932) a *Pudr a Benzín* (1931) Jana Wericha a Jiřího Voskovce. Trojici těchto filmů Kolátor hodnotí více než pozitivně. Sděluje přesvědčení, že český filmový průmysl roste a s ním i celé povědomí o české kinematografii. V Burianovi spatřuje obrovský komediální talent.

Dále nalezneme kritiky týkající se zahraničních snímků z Francie, Německa i Anglie. K těmto zemím se ve svých článcích vrací jak Petr Denk, tak i Vladimír Kolátor.

Žebříček nejoblíbenějších filmů tehdejších návštěvníků kinematografů zůstal věrný české tvorbě. Do popředí se dostal již zmiňovaný „král komiků" Vlastimil Burian, který na delší dobu okupoval první místa ve všech tehdejších anketách oblíbenosti. Společnost potřebovala malé zastavení a zapomenutí nad problémy všedního života. Divácky nejúspěšnějšími se stávali odpočinkové komedie a milostné, někdy až neskutečně naivní příběhy.

1	***Lelíček ve službách Sherlocka Holmese (K.*** Lamač,M. Frič, 1932)	ČSR
2	***Funebrák*** (K. Lamač, 1931)	ČSR
3	***Písničkář*** (S. Innemann, 1932)	ČSR

Obr. 5.4 Žebříček tří největších hitů v pražských kinech roku 1932[32]

5.3.4 Ročník IV. 1932 - 1933

Počet článků v tomto čísle je roven ročníku předchozímu, tedy i nyní rubrika obsahovala přesně čtyřicet filmových článků. Zajímavostí je, že téměř všech čtyřicet článků patří Vladimíru Kolátorovi, dva texty patří jinému autorovi. První

[32] SZCZEPANIK, Petr. *Konzervy se slovy: počátky zvukového filmu a česká mediální kultura 30. let*. Vyd. 1. Brno: Host, 2009, s. 317. ISBN 978-80-7294-316-6.

pojednává o sovětské filmové adaptaci Dostojevského *Zápisku z mrtvého domu* a druhý nese název *Sovětský film a pedagogické problémy* (krátké pojednání o problematice trestů a jejich vlivu, téma, které bylo společné pro dva sovětské filmy-*Cesta do života* a *Poslední příkoří*) náleží Petru Denkovi. Cesta do života byla pro tehdejší dobovou cenzuru natolik pohoršující, že z filmu bylo několik scén vystřiženo a části filmu byly například v Německu promítány na konferencích pedagogů, lékařů a právníků.

Můžeme tedy říci, že jde o výlučně „filmové pohledy" Vladimíra Kolátora na tehdejší filmovou produkci. Jeho zaměření bylo veliké. Recenzoval zahraniční filmy (Francie, Německo, Sovětský svaz), ovšem nejvíce kritik věnoval konečně českým filmům. Do jeho hledáčku se dostaly snímky *Anton Špelec, Ostrostřelec, Extase* Gustava Machatého či *Okénko* na motivu Olgy Scheinpflugové (herečky a manželky českého spisovatele Karla Čapka). Dle jeho názoru má před sebou český film ještě dalekou cestu, na které musí překonat mnoho překážek a nesnází, aby mohl stanout vedle filmových snímků zahraničních tvůrců. Český film ale přesto nezavrhuje, vyzdvihuje role a činy jednotlivců, které povedou k rostoucí kvalitě většiny vznikajících domácích filmových snímků.

Velmi chválený byl filmový snímek *Před maturitou* z roku 1932, na kterém se svou režií podíleli dvě osobnosti filmového umění, Vladislav Vančura a Svatopluk Innemann. Kolátor ve své recenzi vychvaluje herecké výkony hlavních hrdinů i na tuto dobu zdařilé technické zpracování. Ovšem nový film *Peníze nebo život*, slavné dvojice Jana Wericha a Jiřího Voskovce, u kritiků ovace nesklidil. Film je popisován jako hra bez děje, navíc bez zápletky, humoru, důvtipu a především hravého intelektu. V krátké zmínce se Kolátor věnuje francouzskému filmu *Mládenec paní Husonové*, ten považuje za naprostý triumf francouzské veselosti a bezprostřednosti. Naopak velice ostrou kritikou Kolátor podrobil německý snímek *Děvče jako ty*, doslova píše:"*…několik dobrých momentů se utápí v moři banálnosti. Po shlédnutí takového filmu bude každý návštěvník stoupencem přísnějšího omezení dovozu cizojazyčných filmů, neboť za takový škvár není třeba vyvážet peníze.*".[33]

[33] *Čin: Týdeník pro veřejné a kulturní otázky*. 1932-1933. Praha: Čin, 1932, s. 834.

Zajímavá je názorová nejednotnost právě Kolátorova a Denkova. Oba napsali kritiku na již zmiňovanou ruskou adaptaci Zápisku z mrtvého domu, ale názorově se zcela lišili. Zatímco Denk snímek chválil a podporoval (*„…film je výtečný jak po stránce obrazové, tak po stránce zvukové…představitelé hlavních i vedlejších rolí hrají s velkou oddaností a stejně velkým uměním…“*[34]), Kolátor hovoří o zklamání a filmové prázdnotě. Ale právě díky této nejednotnosti je filmová kritika skutečnou. Nejedná se o předem ujednané soudy, ale o zcela subjektivní kritiku každého autora. Na tomto případu si lze dokázat, že jakákoliv kritika má svůj význam a může věci nasměrovat a posunou dále.

Recenzované Slavínského Okénko se v tomto roce také umístilo v žebříčku nejnavštěvovanějších snímků uváděných našimi kinematografy. Oblíbenost lehký a nenáročných komediálních snímků u diváků dokazuje umístění filmu Madla z cihelny od stejného režiséra. Snímek se u diváků dočkat takových ovací, že po několika letech, konkrétněji v roce 1940 režisér Václav Binovec natočí obdobný celovečerní film.

1	***Pobočník jeho výsosti*** (M. Frič, 1933)	ČSR
2	***Madla z cihelny*** (V. Slavínský, 1933)	ČSR
3	***Okénko*** (V. Slavínský, 1933)	ČSR

Obr. 5.5 Žebříček tří největších hitů v pražských kinech roku 1933[35]

5.3.5 Ročník V. 1933

Tento ročník poněkolikáté patří výlučně jednomu autorovi, a to Josefu Trojanovi. Počet článků tentokrát klesl pod čtyřicet. Rubrika už není zaměřena pouze na filmové kritiky, Trojan se zaměřuje na širší problematiku filmového průmyslu. Upozorňuje na finanční stránku české kinematografie, problém hitlerismu a jeho propagace ve filmech, referuje o programu pražských kin a o očekávaných filmových premiérách.

[34] *Čin: Týdeník pro veřejné a kulturní otázky*. 1932-1933. Praha: Čin, 1932, s. 487.

[35] SZCZEPANIK, Petr. *Konzervy se slovy: počátky zvukového filmu a česká mediální kultura 30. let*. Vyd. 1. Brno: Host, 2009, s. 317. ISBN 978-80-7294-316-6.

Kolátor varuje před nastupující klesající tendencí návštěvnosti českých kin: *„…české filmy, jež kdysi dělaly skvělé obchody, klesly podstatně v oblibě a publikum nenavštěvuje kina, v nichž se hrají, protože jsou špatné…dalo by se říci, že ministerstvo obchodu vede systematicky československá kina do zkázy…“.*[36]Kolátor viní z nastávajících problémů politické a konkurenční boje, které ve svých šarvátkách zapomněli na to nejdůležitější, a to diváka. Dále Trojan referuje o filmových titulcích, které jsou vizitkou každého natočeného filmu. Skrze ně se divák seznamuje s tvůrci filmu, hlavním hereckými postavami a jejich ztvárniteli. Byl to původem pražský režisér Gustav Machatý, který jako jeden z prvních umístil titulky až na samotný konec filmu. Jednalo se o jeho experimentální snímek *Extase*, který je kritikou na stránkách Činu přijat velice kladně. Vyzdvihována je filmová hudba, netradiční vyjadřovací prostředky (např. použití minima dialogů) a právě filmové titulky, které byly poprvé umístěni až na konec celého snímku.

Josef Trojan upozorňuje na nedostatek inteligentní satiry v českém filmu. Nedočkal se ji ani v novém filmovém zpracování *Revizora* s Vlastou Burianem v hlavní roli. Trojan konstatuje, že jedovatý a ironický Chlestakov z knihy zmizel a byl nahrazen nepříliš zábavnou a zdařilou pohádkou. Jediné co Trojan vyloženě nezavrhuje je Burianův herecký výkon. Vlastu Buriana charakterizuje jako velice umírněného herce, který vládne hlasem a gesty*:“…není to už komik a klaun, ale herec, který slouží své roli…“.*[37]

Autorem několik málo článků je Jaroslav Brož. Kritizuje počin režiséra Svatopluka Innemanna *Skřivánčí píseň* (1993), filmu dává přízvisko „První katastrofa českého filmu“. *„Zůstává-li český film obsahově na tak nízké úrovni, má tu hlavní vinu skutečnost, že se nemění lidé, tvořící prostředí, v němž vzniká…uslzená líbivost svědčí o trapné nemohoucnosti tvůrců filmů…“*[38]Druhý film, jenž Jaroslav Borž hodnotí je *Svítání* Václava Kubáska a Otakara Vávry. Zde oceňuje snahu a ukázněnou hru, ale odsuzuje falešný patos, sociální sentimentalitu a kompromisní smlouvavost. Jelikož patřilo Svítání k dalším průkopníků filmového zvuku u nás, není jeho hudební a zvuková stránka ideální. Už tehdejší

[36] *Čin: Týdeník pro veřejné a kulturní otázky*. 1933. Praha: Čin, 1933, s. 262.

[37] *Tamtéž*, s. 310.

[38] *Tamtéž*, s. 167.

divák si povšiml nesouladu mezi zvukovými a hudebními přechody, které kazili celkový dojem z filmu. Brož varuje před již zmíněným pojmem; hitlerismem. Upozorňuje, že po několika měsících, kdy se konal v Německu politický převrat a Adolf Hitler se chopil moci, pochází naprostá většina, k nám dovážených zahraničních snímků, právě z Německa. Brož považuje ministerské úředníky za slepce a burcuje k ochraně domácí kinematografie.

Josef Trojan nakonec s velkou skepsí představuje čtenářům americký snímek King Kong. Hovoří o předpotopních obludách, které se dostávají do konfrontace s moderní civilizací a potažmo i lidmi. Udivují ho finanční náklady vynaložené na tuto produkci a s nechutí konstatuje, že *„Amerika zase ukázala staré Evropě své dolary“*[39]

[39] *Čin: Týdeník pro veřejné a kulturní otázky*. 1933. Praha: Čin, 1933, s. 310

5.3.6 Ročník VI. 1934

Tento ročník opět náleží Filmové referáty Josefu Trojanovi. V devadesáti procentech případů jsou tématem jeho článků české a sovětské snímky. Trojan pozitivní kritikou hodnotí nový film dvojice Voskovce a Wericha *Hej rup*, *Zlatou Kateřinu* a hlavní představitelku Antonii Nedošínskou v roli Kateřiny Veliké, Vančurovu *Marijku nevěrnici*. Skvělou kritiku obdržel francouzský snímek *Paní Bovaryová*, který natočil Jean Renoire, syn slavného impresionistického malíře Renoira.

Dále pokračují články o budoucnosti československých kinematografů a jejich majitelů. Trojan upozorňuje na konkurenční boj o sobotních večerních vysíláních a článek uzavírá konstatováním „obchod je obchod“. Uvádí i statistiku filmového provozu v tehdejším Československu, roku 1924 bylo nakoupeno a v kinech promítáno 24 zahraničních a českých filmů, ovšem roku 1933 je to už číslo 39 (29 českých filmů, 2 francouzské, 4 německé). Problémem se stává fakt, že filmová kvantita převažuje nad kvalitou. Ateliéry točí jeden snímek za druhým, ale kritici nejsou spokojeni s kvalitou doposud natočených snímků, i Trojan varuje před úpadkem českého filmu. Fascinovaně informuje o finančním rozpočtu sovětského filmu *Volha v plamenech*, jenž byl 4 miliony korun.

1	***Zlatá Kateřina (V. Slavínský, 1934)***	ČSR
2	***Rozpustilá Čibi (R. Eichberg, 1934)***	A
3	***Matka Kráčmerka (V. Slavínský)***	ČSR

*Obr. 5.*6 *Žebříček tří největších hitů v pražských kinech roku 1934*[40]

Paradoxně již druhým rokem se na prvních příčkách umisťuje kritikou proklínaný (včetně kritiků v Činu) Vladimír Slavínský. Byla mu vytýkána lehkost, jednoduchost, fragmentárnost, prostota a infantilnost. Zatímco ho filmová kritika hanila, návštěvníci kinosálů jeho filmy milovali.

Zatímco mezi léty 1929 až 1934 byly nejvíce navštěvovány české filmy, od roku 1935 a dále, se na prvních místech v návštěvnosti kin umisťovaly filmy

[40] SZCZEPANIK, Petr. *Konzervy se slovy: počátky zvukového filmu a česká mediální kultura 30. let*. Vyd. 1. Brno: Host, 2009, s. 318. ISBN 978-80-7294-316-6.

zahraničních filmařů a to zejména filmařů ze Spojených států amerických (*Královna Kristina*, *Moderní doba* Charlese Chaplina, *Sněhurka a sedm t*rpaslíků Walta Disneye, …). Tento trend pohasíná roku 1939, kdy v těžkých dobách ovládá kina opět tuzemská filmová tvorba (*U pokladny stál, Cesta do hlubin študákovy duše, Ulice zpívá, Veselá bída,* …).

V této době také, tedy roku 1934, začíná vycházet Kinorevue a jiné ryze filmová periodika, která na delší dobu převezmou pomyslné žezlo čtenářské oblíbenosti. Filmové referáty zůstávají v Činu až do roku 1939, avšak začínají ztrácet pevnou půdu pod nohama. Rozsah rubriky se postupně zmenšuje a kvalita otisknutých prací upadá. Za nejlepší práce považujeme ty, jež byly otisknuty v letech 1933 a 1934.

6 ZÁVĚR

V začátcích práce jsme se blíže seznámili s kontextem doby, ve které týdeník Čin vznikal. Je velmi důležité seznámit se s atmosférou té doby, i jejími společenskými problémy, tyto dva činitelé jsou základy pro vznik poutavého a zajímavého periodika, které si získá svého pravidelného čtenáře. A tím tehdy týdeník Čin jednoznačně byl.

Dvacet čísel, která vycházela v každém ročníku, připravovala redakce týdeníku Čin, kterou jsme si rovněž v jedné z předchozích kapitol představili, v té nejzákladnější redakční sestavě, jež se po dobu zobrazujících šesti let zásadním způsobem neměnila. V tehdejší době tyto osobnosti patřili mezi nejlepší pražskou inteligenci a taktéž náleželi k nejlepším představitelům svých profesních oborů. V této práci byla pozornost věnována zejména těm členům redakce, kteří se věnovali filmovému tématu, jelikož svou práci jsem zaměřila především na rubriku *Filmové referáty.*

Během deseti let, ve kterých týdeník Čin vycházel, bylo publikováno nespočetné množství článků týkající se nespočtu témat. Patřičnou pozornost a individuální analýzu by si jistě zasloužily i jiné rubriky, jež v Činu vycházely. Například rubriky *Verše* či *Knižní referáty* a *Divadelní referáty*, jsou jistě témata pro zamyšlení a důkladný rozbor. Knižní referáty byla rubrika mnohonásobně větší než rubrika filmová. Autoři knižních referátu své články v naprosté většině směřovali k české knižní produkci, ovšem nalezneme zde i několik referátů týkající se zahraniční tvorby (John Galsworthy, Ernest Hemingway, Thomas Mann, Gasser y Ortega a jiní). Divadelní referáty se striktně držely české divadelní scény, referovaly o hrách uvedených na prknech Národního divadla, Osvobozeného divadla, Stavovského divadla a jiných divadelních scénách. Menší prostor byl v Činu vyhrazen i *Hudebním* a *výtvarnickým referátům*. Jejich rozsah byl podstatně menší a obsah zaměřen většinou na dění v hlavním městě (výstavy, koncerty, …).

Já ovšem pro svou práci zvolila rubriku *Filmové referáty*. Nesnažila jsme se o škálové hodnocení publikovaných filmových článků, tedy zda článek byl či

nebyl kvalitní, a ani o hodnocení jednotlivých autorů filmových kritik. Mým cílem bylo představit tuto filmovou rubriku (v rozmezí šesti let; 1929-1934) tak, jak byla v Činu zobrazena. Snažila jsem se o postihnutí těch nejzajímavějších článků z každého roku. Nedržet se striktně filmu českého, ale informovat čtenáře i o tehdejším filmu zahraničním a jejich následném kritickém zobrazení na stránkách Činu. Samozřejmostí byly i články týkající se širších problémů kinematografie, jako například financování a politická situace ovlivňující tehdejší filmovou tvorbu. Jelikož Čin nebyl výhradně obrazovým periodikem, nenalezla jsem v Činu jedinou filmovou fotografii, filmový plakát či jiný obrazový materiál týkající se ilustrační složky týdeníku.

Kinematografie si v tomto období vybojovávala své pevné místo, získávala si své nadšené příznivce, ke kterým patřili právě i autoři filmových článků v týdeníku Čin. Filmové referáty jsem zde představila v konkrétních příkladech, i s danými ukázkami, které slouží k dokonalejší představě o tehdejší filmové kritice. Součástí práce jsou i přehledné tabulky informující čtenáře o nejnavštěvovanějších filmových snímcích každého roku.

Pro lepší informační přehled nastíním následující budoucnost tohoto týdeníků. Obsah periodik je vždy ovlivňován především událostmi, které se v dané době děly. Vývoj filmového umění se v této době (v letech 1929 až 1939) stal jedním z hybných sil soudobé společnosti. Tvorba týdeníku pokračovalo až do roku 1939 (poslední číslo týdeníku vyšlo 9. února roku 1939). V tomtéž roku bylo z politických důvodů vydávání pozastaveno a poté nakonec naprosto zakázáno. Filmové referáty v týdeníku Čin měly pevné místo, právě až do roku 1939. Rok 1939 byl kritický pro celou českou kinematografii a společnost vůbec. Herci s židovským původem jsou významným způsobem omezování, a někteří i perzekuováni. Nad Evropou se začínají stahovat mračna…totéž platí i pro týdeník Čin s podtitulem „Týdeník pro kulturní a jiné veřejné otázky“, který už nikdy znova vydáván nebude.

Bylo by velice poučné věnovat se detailnější interpretaci charakteristických rysů Činu v následujících letech, jak jsem již uvedla, kupříkladu se více zaměřit na jiné rubriky či sledovat Filmové referáty až do roku 1939. Cílem této práce ovšem bylo, poskytnou čtenáři názorný pohled na tehdejší filmovou kritiku týdeníku Čin v souvislosti s kulturní a společenským kontextem dané doby.

POUŽITÁ LITERATURA

[1] BERÁNKOVÁ, Milena, Alena KŘIVÁNKOVÁ a Fraňo RUTTKAY. *Dějiny československé žurnalistiky: Český a slovenský tisk v letech 1918-1944 III. díl*. 2. vyd. Praha: Novinář, 1988

[2] BLAŽEK, Petr. *Film a dějiny*. Vyd. 1. Praha: Lidové noviny, 2004, ISBN 80-7106-667-2.

[3] *Čin: Týdeník pro veřejné a kulturní otázky*. 1929 - 1930. Praha: Čin, 1929.

[4] *Čin: Týdeník pro veřejné a kulturní otázky*. 1930 - 1931. Praha: Čin, 1930.

[5] *Čin: Týdeník pro veřejné a kulturní otázky*. 1931 - 1932. Praha: Čin, 1931.

[6] *Čin: Týdeník pro veřejné a kulturní otázky*. 1932 - 1933. Praha: Čin, 1932.

[7] *Čin: Týdeník pro veřejné a kulturní otázky*. 1933. Praha: Čin, 1933.

[8] *Čin: Týdeník pro veřejné a kulturní otázky*. 1934. Praha: Čin, 1934.

[9] DANICA KOZLOVÁ. *Fučíkův Kmen: kapitola z dějin kulturního tisku*. 1. vyd. Praha: Novinář, 1977. Edice Kmen.

[10] DVOŘÁKOVÁ, Tereza. I filmová kritika má svou historii. *Filmové listy*. 2004, roč. 1, č. 1.

[11] FORST,CSC., PhDr. Vladimír. *Lexikon české literatury: Osobnosti, díla, instituce A-G*. 2. vyd. Praha: Academia, 1993, ISBN 80-200-0797-0.

[12] *František Fajfr* [online]. [cit.2012-12-09]. Dostupné z: http://www.phil.muni.cz/fil/scf/komplet/fajfr.html.

[13] FUČÍK, Julius. Dělnickým návštěvníkům kina: Večerník Rudého práva VIII.,č. 256. s.5 In HÁJEK, Jiří. *Teorie umělecké kritiky*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1986, Učebnice pro vysoké školy.

[14] HÁJEK, Jiří. *Teorie umělecké kritiky*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1986, Učebnice pro vysoké školy.

[15] *Jaroslav Brož*. In: [online]. [cit. 2013-03-09]. Dostupné z: http://databazeknih.cz/zivotopis/Jaroslav-broz-12064.

[16] *Karel Konrád*. In: [online]. [cit. 2013-03-10]. Dostupné z: http://www.databazeknih.cz/index.php?stranka=search&q=Karel%20Konr%C3%A1d&typ=autor&id=596.

[17] LINHART, Lubomír. *Vznik nezávislé filmové kritiky 20. a 30. let: Film a doba VIII*. 1962, s. 635-636. In HÁJEK, Jiří. *Teorie umělecké kritiky*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1986, Učebnice pro vysoké školy.

[18] *Miloš Vaněk*. [online]. [cit. 2012-12-09]. Dostupné z: http://www.csds.cz/cs/g6/1486-DS.html.

[19] NÝVLTOVÁ, Dana a Marie MAJEROVÁ. *Femme fatale české avantgardy: Marie Majerová – česká komunistka ve víru feminismu: s doprovodnou antologií*. Praha: Akropolis, 2011, Skrytá moderna. ISBN 978-80-87481-10-3.

[20] SZCZEPANIK, Petr. *Konzervy se slovy: počátky zvukového filmu a česká mediální kultura 30. let*. Vyd. 1. Brno: Host, 2009, ISBN 978-80-7294-316-6.

[21] SZCZEPANIK, Petr a Jaroslav ANDĚL. *Stále kinema: antologie českého myšlení o filmu 1904-1950*. Vyd. 1. Praha: Národní filmový archiv, 2008, Knihovna Iluminace. ISBN 978-80-7004-136-9.

SEZNAM TABULEK

[1] *Obr. 5. 1 Žebříček tří největších hitů v pražských kinech roku 1929*

[2] *Obr. 5. 2 Žebříček tří největších hitů v pražských kinech roku 1930*

[3] *Obr. 5. 3 Žebříček tří největších hitů v pražských kinech roku 1931*

[4] *Obr. 5. 4 Žebříček tří největších hitů v pražských kinech roku 1932*

[5] *Obr. 5.*5 *Žebříček tří největších hitů v pražských kinech roku 1933*

[6] *Obr. 5.*6 *Žebříček tří největších hitů v pražských kinech roku 1934*